

Національний університет «Острозька академія»
Економічний факультет
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: «УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ»

Виконав: студент 2 курсу, групи МФК-61
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми
«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Корчик Олексій Михайлович

Керівник – доктор економічних наук, професор
Антонюк Олена Ростиславівна
Рецензент – кандидат економічних наук, ст. викл.
Березяк Іванна Іванівна

"РОБОТА ДОПУЩЕНА ДО ЗАХИСТУ"

Завідувач кафедри фінансів,
обліку і аудиту _____ (проф., д.е.н. Мамонтова Н.А.)
(підпис)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2021 р.

Острог – 2021

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

Факультет економічний

кафедра фінансів, обліку і аудиту

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту

проф., д.е.н. Мамонтова Н.А.

“.....” 2021 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студента

Корчика Олексія Михайловича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Управління власним капіталом банку»

Керівник роботи: доктор економічних наук, професор Мамонтова Наталія
Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом по Академії від “.....”202.....р. №.....

2. Термін здачі студентом закінченої роботи:.....7 грудня 2021 року.....

3. Вихідні дані до роботи: Праці українських та закордонних фахівців в області теорії та
практики банківської справи в Україні; законодавчі та нормативні документи, що регулюють
банківську діяльність в Україні; статична та фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк».

4. Перелік завдань, які належить виконати:

Розгляд теоретичних основ управління власним капіталом банку; аналіз українських та
зарубіжних методів управління власним капіталом банку; оцінка та аналіз методу управління
власним капіталом АТ КБ «Приватбанк»; визначити проблеми та запропонувати
вдосконалення методології управління власним капіталом АТ КБ «Приватбанк»

5. Перелік статистичного, графічного матеріалу:

Рисунки: структури власного капіталу банку, форми виплатів дивідендів, структури активів
та змін у забор'язаннях, динаміки обсягу субординованого боргу ;
таблиці з характеристикою активів, складових власного капіталу, структурі коштів клієнтів та
ін.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	<i>Мамонтова Н.А., завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту</i>	<i>02.03.2021</i>	<i>02.03.2021</i>
Розділ 2	<i>Мамонтова Н.А., завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту</i>	<i>04.05.2021</i>	<i>04.05.2021</i>
Розділ 3	<i>Мамонтова Н.А., завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту</i>	<i>29.05.2021</i>	<i>29.05.2021</i>

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення літератури	до 03.02.2021	
2.	Розробка змісту (плану)	до 02.03.2021	
3.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи (чорновий варіант):		
3.1	Розділ 1	до 04.05.2021	
3.2	Розділ 2	до 29.05.2021	
3.3	Розділ 3	до 30.09.2021	
4.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи із врахуванням зауважень	до 16.11.2021	
5.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 23.11.2021	
6.	Рецензування кваліфікаційної роботи	до 07.12.2021	
7.	Здача кваліфікаційної роботи на кафедру Реєстрація на Moodle	до 07.12.2021	

Студент _____ Корчик О.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Мамонтова Н.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи(на двох мовах) на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Тема: Управління власним капіталом банку

Автор: Корчик Олексій Михайлович

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Мамонтова Наталія Анатоліївна

Захищена “ ”2021 року.

Короткий зміст праці: Дипломна робота складається з трьох розділів. Об’єктом дослідження виступає АТ КБ «Приватбанк». У роботі досліджено шляхи управління власним капіталом АТ КБ «Приватбанк»; Проведено оцінку управління власними фінансовими ресурсами АТ КБ «Приватбанк»; Виділено напрямки удосконалення управління власним капіталом АТ КБ «Приватбанк»

..... (підпис автора)

ANNOTATION

Qualification work (in two languages) to receive the second (master) level of higher education

Subject: Bank equity management

Author: Korchyk Oleksii

Scientific adviser: Doctor of Economics, Professor Nataliya Mamontova

Protected by “ ”2021

Research paper consists of three chapters. Thesis consists of three sections. The object of the study is JSC CB "Privatbank". The ways of managing the own capital of JSC CB "Privatbank" are investigated in the work; The assessment of management of own financial resources of JSC CB "Privatbank" is carried out; Areas of improvement of equity management of JSC CB "Privatbank" are allocated

..... (signature)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ	10
1.1. Власний капітал банку: поняття, структура, функції	10
1.2. Оцінка вартості власного капіталу.....	23
1.3. Аналіз складових власного капіталу	29
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	46
2.1. Оцінка основних показників діяльності банку.....	46
2.2. Аналіз динаміки власного капіталу банку.....	54
2.3. Вплив власного капіталу на фінансову стійкість та ліквідність банку.....	58
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ І ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ	62
3.1. Достатність капіталу банківських установ України: сучасний стан та міжнародний досвід.....	62
3.2. Методичні підходи щодо визначення чинників управління власним капіталом банків України.....	66
3.3. Рекомендації щодо удосконалення процесу управління власним капіталом банку.....	70
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Трансформація банківської системи в Україні призвела до гострої потреби покращити результати діяльності банків у сфері мобілізації та розподілу фінансових ресурсів. Можливість збитків у сфері кредитних операцій призводить до гострої потреби банку у розробці системної політики, в якій ключову роль відіграє управління власними ресурсами.

Успішний процес управління власними ресурсами є ключовим фактором у сприяттві стійкому зростанню банку з урахуванням поточного ринкового середовища, а не просто контролю їх доступності. Ефективне управління приватною ресурсною базою визначається шляхом забезпечення її конкурентоспроможності та високого рівня безпеки.

Іншими словами, актуальність дослідження банківської справи у сфері управління власним капіталом є дуже важливою.

Власний капітал банку слід розглядати як специфічний ресурс або джерело фінансування банківської діяльності. Створена приватна ресурсна база визначає розмір банку та його потенціал для банківської діяльності та забезпечує економічну незалежність, стабільність та стабільне функціонування.

Власний капітал будь-якого українського банку складається з реальних активів, наявних у грошовій формі для організації діяльності.

Критерії, якими буде керуватися банк при прийнятті управлінських рішень, залежатимуть від вибору методу управління власним капіталом. Є два способи керувати процесом: керувати ресурсами та керувати їх розподілом. Управління ресурсами Визначити види та обсяги активних операцій, можливості та адекватність залучення. Управління розміщенням – це використання капіталу для проведення активних операцій, розподілу дивідендів, забезпечення відповідності відносинам з акціонерами та вимогам. У науковій літературі не наводиться.

Адекватна увага та вивчення сутності, структури, функцій та методів управління власним капіталом банку стосовно поточних умов банківської діяльності в обмежених економічних умовах.

Метою всіх учасників ринку є отримання стійкого прибутку та його подальше зростання. При цьому для отримання прибутку, що є основною метою будь-якого комерційного банку, він повинен інвестувати свої вільні та позикові кошти в прибуткові активи.

Ефективне управління ресурсною базою підтримує фінансову стійкість окремих банків і забезпечує стабільну роботу банківської системи в цілому. Комерційним банкам потрібні достатні ресурси для надання кредитів клієнтам, а також для розвитку інвестиційної діяльності, створення певних резервів та підтримки їх ліквідності.

Успішне управління ресурсною базою комерційного банку дозволяє сформулювати доцільність залучення ресурсів та їх правильного розміщення в активних операціях зі стратегією зниження банківських ризиків, тим самим генеруючи належний рівень доходу.

Сьогодні в Україні дуже гостро стоять проблеми створення та управління банківським капіталом. Вирішення цих питань вимагатиме вдосконалення процесу створення ресурсів та процесу управління базою даних банківських ресурсів, що визначить необхідність дослідження.

Актуальністю дослідження є пошук відповідних шляхів управління власним капіталом банку, які сприятимуть кращому залученню та розподілу ресурсної бази банку для забезпечення ефективності відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових актів, встановлених Національним банком.

Теоретичну базу дає науково-навчальна література сучасних авторів, наприклад: Алексеєнко М.Д., Бондаренко В.В., Вовканич А.І., Долан Є.Й.,

Кемпбелл К.Й., Коваль С.О., Ф.Мішкін, Мороз А.М., П.Роуз, Савлюк М.І. тощо

Метою магістерського дослідження є визначення шляхів удосконалення управління власним капіталом банку на основі теоретичних і практичних аспектів обраних питань.

Завдання відповідно до мети дослідження:

- розгляд теоретичних основ управління власним капіталом банку: поняття, структури, функції; методи управління; особливості достатності власного капіталу банку;

- аналіз українських та зарубіжних методів управління власним капіталом банку, а також розвиток сучасного менеджменту в Україні;

- оцінка та аналіз методу управління власним капіталом АТ КБ Приватбанк;

- Визначити проблеми та запропонувати вдосконалення методології управління власним капіталом АТ КБ Приватбанк.

Об'єктом дослідження є власний капітал АТ КБ «Приватбанк».

Предметом дослідження є процес управління власним капіталом АТ КБ «Приватбанк».

При написанні магістерської роботи необхідно використати загальнонаукові методи економічного аналізу, статистичні методи оцінки динамічних рядів, методи формальної й діалектичної логіки, метод групувань, економіко-математичного моделювання.

Теоретичною методологічною основою кваліфікаційної роботи є основні положення і висновки, сформульовані в наукових фундаментальних працях вітчизняних і закордонних фінансистів в області теорії банківської справи.

В якості емпіричної бази дослідження використані законодавчі та нормативні документи, що регулюють банківську діяльність в Україні.

Інформативною основою є праці українських та закордонних фахівців в області теорії та практики банківської справи в Україні; матеріали наукових конференцій; матеріали періодичної преси; статистична, фінансова, управлінська звітність АТ КБ «Приватбанк».

Наукова новизна полягає у поглибленні теоретичних та науково-методичних положень щодо механізму управління власним капіталом комерційного банку.

Практична вагомість дослідження полягає в тому, що в роботі зроблена спроба удосконалити механізм управління власним капіталом комерційного банку, що надасть можливостей у подальшому розвитку його діяльності та дозволить витримувати конкуренцію на ринку банківських послуг.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ

1.1. Власний капітал банку: поняття, структура, функції

Капітал банку відіграє найважливішу роль у діяльності комерційного банку, який є основою будь-якої банківської установи. Хоча це невелика частина загальних ресурсів банку. Частка власного капіталу в ресурсах банку має становити не менше 8%, а для промислових підприємств цей показник зазвичай перевищує 50% і вище.

Необхідною умовою майбутнього банку є створення власної капітальної бази. Тому однією з найважливіших проблем при аналізі банківської діяльності є залучення та підтримання достатньої кількості власного капіталу.

Трансформація банківської системи в Україні призвела до гострої потреби покращити результати діяльності банків у сфері мобілізації та розподілу фінансових ресурсів. Можливість збитків у сфері кредитних операцій призводить до гострої потреби банку у розробці системної політики, в якій ключову роль відіграє управління власними ресурсами.

Успішний процес управління власними ресурсами є ключовим фактором у сприянні стійкому зростанню банку з урахуванням поточного ринкового середовища, а не просто контролю їх доступності. Ефективне управління приватною ресурсною базою визначається шляхом забезпечення її конкурентоспроможності та високого рівня безпеки.

В умовах посилення конкуренції на внутрішньому ринку банківських послуг для банків важливою є вироблення ефективної ресурсної політики, тобто заходів, спрямованих на формування власного капіталу. Значною мірою визначають розмір і структуру права власності, фінансові результати банку,

можливість збільшення інвестицій в економіку країни та розширення спектру послуг, що надаються клієнтам банку. Тому проблема розробки ефективної моделі управління капіталом приватних банків залишається дуже актуальною для українських банківських установ.

Дослідженню деяких проблем управління власним капіталом банків присвячено багато праць економістів. Науковці, які зробили значний внесок у вивчення даної проблематики: Алексєнко М.Д., Бондаренко В.В., Вовканич А.І., Е.Дж.Долан, К.Д.Кембелл, Коваль С.Л., Лаврушин О.І., Ф.Мішкін, Мороз А.М., П.Роуз, Савлюк. М.І

Разом з тим, в умовах змін в українській економіці питання визначення вартості власного капіталу банківських установ недостатньо вивчене та висвітлено. Крім того, на сьогодні не існує єдиного підходу до тлумачення поняття «управління власним капіталом банку».

Створення власного капіталу є необхідною умовою майбутнього банку. Тому одним із найважливіших завдань, що стоять перед керівництвом банку, є залучення та підтримання достатньої кількості власного капіталу.

Слід зазначити, що в економічній літературі немає єдиної методики визначення характеру власного капіталу банку, існує багато розбіжностей у трактуванні власного капіталу банку в наукових працях. Деякі вчені визначають власний капітал банку та власний капітал банку. Тому для визначення поняття «банківський капітал» необхідно порівняти погляди відомих вчених за допомогою методу аналізу наукових джерел (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Термінологічний аналіз поняття "власний капітал банку"

Автор або джерело	Наукова думка
ЗУ "Про банки і банківську діяльність" [44]	Залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань

Продовження табл. 1.1

О. Лаврушина [3, с. 72]	Усі пасиви, утворені у процесі внутрішньої діяльності банку
А. Мороз [4]	Величина, що включає статті власних коштів і деякі статті залучених коштів, наприклад, субординований борг, що за своїм економічним змістом можуть виконувати функції капіталу банку
А. Мещеряков [34]	Власні і прирівняні до них кошти, котрими володіє, користується та розпоряджається банк для забезпечення ефективної банківської діяльності
І. Мазур [5]	Грошові кошти і виражена у грошовій формі частина майна, які належать його власникам, забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку
З. Васильченко [7, с. 710]	Кошти, які внесені до банку його вкладниками і складаються в основному з акціонерного капіталу, резервів і нерозподіленого прибутку
І. Івасів [20]	Резервний та статутний фонди та нерозподілений прибуток
А. Герасимович [12]	Різні фонди, створювані банком для забезпечення його фінансової стійкості, комерційної і господарської діяльності, а також отриманий прибуток за результатами діяльності
Е. Дж. Долан, К. Дж. Кемпбелл [18, с. 64]	Різниця між банківськими активами і зобов'язаннями становить реальну величину власного капіталу банку, подану у формі акцій

Аналізуючи навчальну та наукову літературу з банківської справи, автори розрізняють поняття банківського капіталу та власного капіталу. Власні кошти відображаються в більш загальному вигляді, включаючи такі зобов'язання, як статутний капітал, кошти банку, резерви, нерозподілений прибуток минулих років і поточних періодів. При цьому власний капітал банку визначається калькуляційним шляхом з використанням собівартості, до складу якої входять статті власного капіталу.

Аналіз економічної літератури, представленої в таблиці, дозволив усім цим науковцям зробити висновок, що до складу власного капіталу банку повинні входити акціонерні кошти, створені власниками банку, а також прибутки та діяльність. Різниця між думкою авторів полягає в тому, чи включати частину

позичених грошей, наприклад, до субординованого боргу.

Таким чином, узагальнюючи погляди вчених, власний капітал банку можна трактувати як суму коштів, створених засновниками банку, прибутку від діяльності банку та розміру деякої заборгованості, яка може виконувати його економічну функцію.

Вивчення сутності управлінського механізму формування менеджменту слід починати з вивчення теоретичних основ концепції менеджменту.

Існує кілька способів визначення поняття «менеджмент» у науковців. Тому доцільним є порівняльний аналіз підходів до визначення цього поняття.

Технічний підхід орієнтований на управління операціями, тобто технічний бік виробничого процесу [34, с. 204].

Мотиваційний підхід зосереджується на управлінні людськими ресурсами, визначенні пріоритетів психологічних факторів, мотивації працівників та мотивації їх до праці [5].

Системний підхід розглядає управління як діяльність об'єднаних суб'єктів управління, спрямовану на досягнення певної мети, виконання певних функцій, застосування відповідних методів та дотримання принципів управління [34, с. 205].

Проаналізувавши методи, можна зробити висновок, що повний зміст поняття «менеджмент» характеризує системний підхід. Таким чином, процес управління – це діяльність окремого суб'єкта управління, яка спрямована на досягнення певної мети шляхом виконання певних функцій, використання відповідних методів та дотримання принципів управління [5]. Дослідження сутності понять «власний капітал банку» та «менеджмент» дозволяє отримати комплексне тлумачення поняття «управління капіталом банку». Більш наочно це показано на рисунку 1.1.

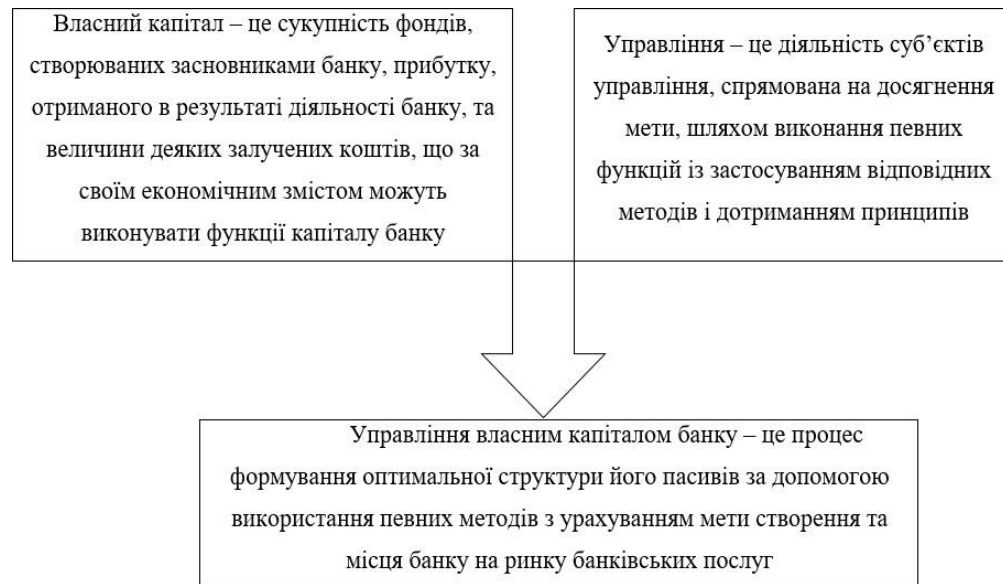

Рис. 1.1 Підходи до визначення сутності поняття "управління" (розроблено автором)

Таким чином, згідно з цифрами, було вирішено трактувати управління власним капіталом банку як процес створення оптимальної структури його пасивів за допомогою певних методів з урахуванням мети визначення позиції банку на банківському ринку.

Капітал необхідний для виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, кредиторами та акціонерами [10, с. 54].

Невід'ємною умовою включення будь-яких грошей до власного капіталу банку є його здатність виконувати роль резервного (страхового) фонду для покриття непередбачених збитків, завданих у процесі діяльності банку. Це дозволить банку проводити більше поточних операцій. Однак не всі елементи капіталу мають однакові захисні властивості. Деякі з них мають характеристики,

що впливають на здатність продукту компенсувати очікувані витрати. Ці елементи структури власного капіталу банку поділяються на два структурні рівні:

- основний капітал, що являє собою капітал першого рівня;
- додатковий капітал - другий рівень [12].

Структура основного капіталу визначається його постійним (постійним) характером, банк має право використовувати його за будь-яких обставин для покриття умовних зобов'язань. Ці елементи відображаються в опублікованих банківських звітах; Це створює основу для оцінки якості багатьох підприємств, що впливають на його прибутковість та конкурентоспроможність.

До складу джерел основного капіталу входять:

- статутний капітал банку шляхом випуску та розміщення простих акцій, у тому числі привілейованих, які не належать фізичній особі в процесі діяльності, яка має можливість регулювати законну діяльність та поповнювати ресурси;
- банківські кошти (резервні, страхові), створені на основі прибутку за минулі роки, утримані банком та підтверджені аудиторською організацією;
- доходи від випуску;
- прибуток поточного фінансового року та попередніх років у частині, підтвердженій аудиторським висновком.

До додаткового капіталу належать кошти, які є менш стабільними та можуть бути використані на певні цілі лише за певних умов. Вартість цих коштів з часом буде змінюватися.

Джерелами додаткового капіталу є:

- збільшення вартості майна за рахунок переоцінки;
- кошти, створені на основі відрахувань від доходів звітного та попереднього року до підтвердження аудиторською організацією;
- прибуток за звітний рік, не підтверджений аудиторською організацією;
- прибуток за попередні роки до підтвердження аудитором станом на

останній день першого півріччя, що настає за звітним (у разі відсутності підтвердження прибуток на початок другого півріччя не включається до складу власного капіталу);

- субординований кредит;
- частина статутного капіталу, що утворилася в результаті капіталізації збільшення вартості майна при переоцінці [31, с. 49].

Роль власних ресурсів Банку – підтримувати стабільність. Спочатку банк покриває витрати, понесені за рахунок приватних коштів (будівлі, обладнання та заробітна плата), без яких банк не може розпочати свою діяльність, створюються необхідні резерви. Це також основне джерело інвестування в довгострокові активи. Структура власного капіталу банку наведена на рисунку 1.2 [31].

Рис. 1.2 Структура власного капіталу банку (розроблено автором)

Статутний капітал банку - це грошовий вираз обов'язкового мінімального розміру майна, що становить основу його ресурсів, що складається з вкладень юридичних, фізичних осіб та учасників (акціонерів) банку. Статутний капітал банку виконує такі функції [31]:

- на першому етапі діяльності банку банк виступає як необхідний механізм першочергових витрат;
- протягом періоду розвитку банку необхідний додатковий капітал для збільшення своєї діяльності та залучення нових учасників, акціонерів чи акціонерів, тобто для збільшення статутного капіталу;
- власний капітал є фактором, який регулює діяльність банку та визначає надмірне зростання операцій та пов'язаних з ними ризиків. Органи нагляду встановлюють правила господарської поведінки, спрямовані на захист банків від фінансової нестабільності та втрати ліквідності, вимагаючи від банків статутного капіталу;
- встановлений капітал встановлює та підвищує довіру кредиторів до банку;
- власний капітал банку здатний зменшити поточні збитки, дозволяючи йому продовжувати свою діяльність. При цьому банк завжди має резерви для покриття збитків, але за несприятливих умов (загальне невиконання кредитів, зняття з депозитів) збитки можуть зростати в геометричній прогресії, і ця частина статуту використовується для покриття збитків.

Резервний фонд Банку спрямований на відшкодування збитків і недостатніх доходів від активних операцій і є джерелом виплати відсотків за банкнотами та дивідендів за привілейованими акціями. Резервний фонд формується у відсотках до річних відрахувань від прибутку. Мінімальний розмір фонду визначається рівнем статутного капіталу Національного банку, але рівень максимального розміру резервного фонду, встановленого статутом банку, розраховується банком самостійно. Сума може становити 25-100% статутного капіталу. Резервний фонд, створений на початок нового звітного періоду, перераховується до статутного (капіталізованого) капіталу [29].

Для власного виробничого та соціального розвитку Банку створюються інші фонди, зокрема: спеціальний цільовий фонд, фонд накопичення тощо. Такі фонди створюються на основі прибутку. Порядок формування та використання банком коштів визначається Положенням про фонди, а також нормативно-правовими актами Національного банку.

Він входить до складу додаткового капіталу банку [31, с. 129]:

- збільшення вартості майна при переоцінці. Порядок переоцінки визначається окремими типовими документами Національного банку, податковим законодавством;

- емісійний дохід (тільки акціонери), дохід, отриманий під час випуску при продажу акцій за ціною, що перевищує їх номінальну вартість, тобто різницю між ціною підписки та номінальною вартістю;

- безоплатно отримували майно, яке належить організаціям та фізичним особам.

Страхові резерви є невід'ємною частиною власного капіталу банку. Утворюється під час деяких активних процесів. Наприклад, це резерви, створені для потенційних втрат за кредитами та векселями; Зменшення вартості придбаних Банком цінних паперів; Збитки за іншими активами та розрахунки з дебіторами.

Метою цих резервів є компенсація негативного впливу фактичного зниження ринкової вартості різних активів. Резерви створюються для рахунку доходів банку і визначаються Національним банком [33].

Нерозподілений прибуток минулих років додається до активів банку. Він визначається доходом до сплати податків, дивідендів та відрахувань у резервний капітал.

Права власності виконують такі функції: охорону, перероблювання та регулювання.

Функція захисту є ключовою. Стабільна структура власного капіталу виступає як «основний засіб захисту» інтересів вкладників і кредиторів на шкоду залученим коштам, які фінансують значну частину активів. Вкладники та кредитори можуть отримувати кошти у разі ліквідації банку за рахунок капіталу банку, що гарантує відповідальність за зобов'язаннями банку.

При цьому акції захищають сам банк від банкрутства. Оскільки це незворотно, це дозволяє керівництву банку здійснювати операції та компенсувати поточні збитки, попри те, що керівництво банку має несподівано великі збитки до розв'язання проблеми [7]. В економічній літературі амортизатори порівнюють з типом подушок безпеки, грошима на чорний день, остаточною лінією оборони.

Операційна функція. Протягом усієї діяльності Банку його капітал є основним джерелом створення та збільшення фізичної бази, створення умов для розвитку. З моменту заснування власний капітал банку функціонує як стартовий фонд. У період розвитку банк зацікавлений у налагодженні довгострокових відносин з чинними клієнтами, а також у залученні нових клієнтів. Завдяки цій стратегії банк розширює асортимент банківських продуктів та послуг, покращує якісні характеристики, оновлює інноваційні банківські технології, нові програмні продукти та обладнання. Стратегія також передбачає структурні заходи, такі як розширення мережі відділень за межами регіону.

Капітал Банку захищає від ризиків при реалізації стратегії.

Організаційна функція. Це відображається, з одного боку, у суспільних інтересах у стабільності банку, з іншого боку, у законодавстві, що дозволяє контролювати діяльність банку. Майно відображає попереджувальну функцію прав власності, яка захищає банк від фінансової нестабільності та ризиків і відіграє регулюючу роль. Регулююча функція сприяє безперервному та

упорядкованому зростанню активів банків та регулює обсяги майже всіх негативних операцій.

Таким чином, власний капітал банку є особливою формою банківських ресурсів, яка є стабільною і незворотною.

Функції права власності сприяють зменшенню ризиків у банківській діяльності [7, с. 78].

Склад власного капіталу за видами інвестицій розрізняють за формою матеріальних і фінансових активів. Чинне законодавство України передбачає створення приватного капіталу банків лише в готівковій формі та вільно конвертованому в національній іноземній валюті (засновники або учасники банків-нерезидентів). Форма грошей є найпоширенішою, універсальною і ліквідною, тобто її можна легко конвертувати в інші форми. Майно в фізичній формі включає будівлі, споруди, обладнання тощо. формується у вигляді. Власний капітал у вигляді фінансових активів складається з акцій, облігацій тощо.

У банківській практиці власний капітал банків формується не за рахунок фінансових активів.

Залежно від форми власності банку акції поділяються на такі види: приватні, засновані на приватній власності; командні - засновані на власності команд і різного роду ділових і корпоративних об'єднань; З точки зору права власності держава належить державі.

За місцем проживання розрізняють права національної власності, створені та власність юридичних та фізичних осіб - резидентів України, іноземців, створених і належать юридичним особам та належать юридичним особам.

Залежно від характеру використання він поділяється на накопичений власний капітал і амортизований власний капітал. Перший використовується для

виробничих потреб, тобто операцій та банківських послуг, а другий використовується для фінансового стимулювання та соціального розвитку банку.

Залежно від характеру зайнятості в банках власний капітал банку поділяється на два фактори і простою. Оборотний капітал - капітал, що приносить дохід банку, а необоротний капітал - капітал, вкладений в активи, які не тільки приносять дохід банку, але іноді призводять до збитків.

Залежно від способу розрахунку розрізняють балансовий та організаційний капітал. Капітал розраховується в балансі як різниця між балансовою вартістю активів і пасивів банку. Банківські регулятори використовують нормативні права власності для розрахунку економічних нормативів та деяких інших потреб банків. Розрахунок нормативних часток здійснюється за складнішою формулою, яка завжди регулюється Національним банком України. Вони базуються на відношенні власного капіталу в балансі, а потім коригуються (зазвичай зменшуються) на різні статті балансу, що характеризують ризик банку.

Він поділяється за місцем розташування та джерелом походження наступним чином:

- акціонерний капітал;
- резервний капітал, фонди та інші спеціальні резерви;
- нерозподілений прибуток;
- партнерський капітал.

З 1 жовтня пруденційний норматив – коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR (англ. Net Stable Funding Ratio) для банків становитиме 90%.

Нагадаємо, цей норматив запроваджений постановою Правління НБУ від 24.12.2019 № 158 і діє з 1 квітня 2021 року.

Згідно з нормами ЄС та Базельськими рекомендаціями значення NSFR для банків має становити не менше 100%.

Українські банки повинні досягти 100% значення нормативу NSFR поступово. Початкове значення нормативу та перехідний період для його впровадження визначені в графіку, затвердженому постановою Правління НБУ від 22.12.2020 № 166. Відповідно до графіка NSFR показники банків мають відповідати нормативним значенням, які становлять не менше ніж:

- 80% – з 1 квітня 2021 року;
- 90% – з 1 жовтня 2021 року;
- 100% – з 1 квітня 2022 року.

Щодекадні розрахунки нормативу NSFR свідчать, що всі банки станом на 21.09.2021 перевищують рівень нормативу NSFR у 90%, а 40% фінустанов уже зараз у 1,5 раза перевиконують значення нормативу в 100%[41].

Норматив NSFR визначає мінімальний необхідний рівень ліквідності банку на горизонті один рік. Він стимулює банки покладатися на стабільніші та довгострокові джерела фондування, зменшуючи залежність від короткострокового фінансування. Це дає змогу збалансувати їх активи та пасиви за строками погашення і сприяє зниженню одного із системних ризиків для фінансової стабільності, пов'язаного з короткостроковістю фондування банків.

Запровадження нормативу NSFR є черговим важливим кроком у напрямі гармонізації вимог до ліквідності українських банків із нормами законодавства ЄС та рекомендаціями Базельського комітету.

Методика розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) затверджена рішенням Правління НБУ від 24.12.2019 № 1001-рщ.

Банки повинні дотримуватися нормативу NSFR у цілому за всіма валютами, а також забезпечувати розрахунок та моніторинг NSFR окремо в національній та іноземній валюті.

Також Національний Банк України надає свої нормативи для банків. За допомогою них забезпечується стабільна діяльність банків та своєчасне видання

ними зобов'язань перед вкладниками, а також уникаються проблеми неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу банку. Нормативи поділяють на: нормативи капіталу, нормативи ліквідності, нормативи кредитного ризику та нормативи інвестування.

До нормативів капіталу відносять:

- мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1), не менше 200 млн грн;
- достатність регулятивного капіталу (Н2), не менше 10%;
- достатність основного капіталу (Н3), не менше 7%.

Нормативи ліквідності:

- миттєва ліквідність (Н4), не менше 20%;
- поточна ліквідність (Н5), не менше 40%;
- короткострокова ліквідність (Н6), не менше 60%.

Нормативи кредитного ризику:

- максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7), не більше 25%;
- великі кредитні ризики (Н8), не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу банку;
- максимальний розмір кредиту наданих одному інсайдеру (Н9), не більше 5%;
- максимальний сукупний розмір кредиту наданих інсайдерам (Н10), не більше 30%.

Нормативи інвестування:

- інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11), не більше 15%;
- загальна сума інвестування (Н12), не більше 60%[41].

1.2. Оцінка вартості власного капіталу

У процесі аналізу власного капіталу банку важливим є питання оцінки його вартості. Оцінка вартості власного капіталу дозволяє отримати додаткову інформацію для прийняття управлінських рішень, що відповідають поточному та прогнозованому плану щодо визначення ефективності діяльності банку. У банківській практиці існує кілька способів визначення вартості власного капіталу банку. Кожен з них має певні переваги та недоліки [18].

Перший метод полягає у визначенні балансової вартості (балансу) власного капіталу банку. За цим методом усі активи та пасиви банку відображаються в його балансі за первісною вартістю. Капітал розраховується як різниця між балансовою вартістю активів і пасивів. Цей метод оцінки прийнятний лише тоді, коли балансова вартість активів і зобов'язань і ринкова вартість не відрізняються суттєво. Якщо з тих чи інших причин ринкова вартість суттєво відхиляється від вартості первісного балансу, такий підхід призводить до спотворення результатів та зниження власного капіталу банку. Цей спосіб простий, не вимагає особливих навичок співробітників банку і високої вартості.

Другий метод – метод ринкової вартості – активи та зобов'язання банку оцінюються за ринковою вартістю, на основі якої розраховується власний капітал банку. Цей метод точно відображає справжній рівень захищеності банку та дозволяє динамічно та реально оцінювати вартість запасів, оскільки ринкова вартість активів та зобов'язань постійно змінюється. Однак банки часто не зацікавлені в такому методі визначення вартості власного капіталу, особливо якщо він не сприяє зміцненню позицій банку на ринку. Цей метод часто використовується керівництвом банку для внутрішніх потреб, але він корисний і для зовнішніх користувачів – вкладників і кредиторів банку [18, С. 206].

Проте метод ринкової вартості має певні недоліки. По-перше, оцінка активів і зобов'язань за ринковою вартістю не завжди є доречною і точною. По-друге, цей метод трудомісткий, вимагає високої кваліфікації фахівців, потребує значних фінансових витрат.

Суть третього методу - методу організаційних облікових процедур - полягає в обчисленні розміру майнових прав відповідно до правил і вимог, встановлених наглядовими та контролюючими органами банківської діяльності. Таким чином, власний капітал банку розраховується як сума окремих його складових. Процедури визначення та формування прав власності відрізняються від країни до країни, але Україна запроваджена в ряді економічно розвинених країн для захисту вкладників і кредиторів та забезпечення фінансової стабільності та прозорості банківських систем. Визначено один з основних підходів до визначення складу капіталу та розрахункових процедур банків у країнах-підписантах [18, с.206].

Проте метод ринкової вартості має певні недоліки. По-перше, оцінка активів і зобов'язань за ринковою вартістю не завжди є доречною і точною. По-друге, цей метод трудомісткий, вимагає високої кваліфікації фахівців, вимагає великих фінансових витрат.

Суть третього методу - методу організаційних облікових процедур - полягає в обчисленні розміру майнових прав відповідно до правил і вимог, встановлених наглядовими та контролюючими органами банківської діяльності. Таким чином, власний капітал банку розраховується як сума окремих його складових. Процедури визначення та формування прав власності відрізняються від країни до країни, але Україна запроваджена в ряді економічно розвинених країн для захисту вкладників і кредиторів та забезпечення фінансової стабільності та прозорості банківських систем. У ньому викладено загальні основні методи визначення складу та процедур розрахунку прав власності банків

у країнах-підписантах, тоді як інші країни, зокрема Україна, застосовують основні положення Базельської конвенції. Національний банк України при визначенні відповідності прав власності банків бере на себе положення цієї Угоди. При цьому Національний банк постійно вдосконалює методичку визначення розміру власного капіталу.

Цей метод розрахунку власного капіталу також має свої недоліки.

По-перше, при розробці процедур розрахунку прав власності на банки Національний банк України відступає від цілей наглядового та наглядового органу та своєї грошово-кредитної політики.

По-друге, постійна зміна та вдосконалення цього методу розрахунку власного капіталу банку ускладнює порівняння в аналізі фінансового стану банку. Необхідно забезпечити порівняння вартості власного капіталу шляхом зміни правил розрахунку власного капіталу шляхом перенесення даних попередніх звітних періодів до нових правил.

По-третє, цей метод дозволяє додати до власного капіталу деякі види заборгованості та збитків. Це може спотворити результати аналізу банку та створити підозри щодо успішності його операцій [18, с. 206].

Системною основою розрахунку регулятивного капіталу є положення Закону України «Про банки і банківську діяльність». Отже, капітал банку включає основний та додатковий капітал. Складовими основного капіталу є: сплачений та статутний капітал; розкриті резерви (створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку); проценти за акціями та додатковий капітал акціонерів; Загальний фонд для покриття ризиків, створених невідомими ризиками під час здійснення банківських операцій, за винятком збитків поточного року та нематеріальних активів. Додатковий капітал складається з нерозкритих резервів, резервів переоцінки активів, гібридного капіталу та субординованого боргу. Національний банк має право вказувати інші статті

балансу банку, а також умови та порядок такого перерахування для додавання додаткового капіталу.

Згідно з методологією Національного банку України нормативні частки банку складаються з суми основного капіталу (капіталу 1 рівня) мінус сума невитрачених резервів активних банківських операцій, рівня банківських операцій та банківських операцій.

Нижче наведено алгоритм розрахунку розміру регулятивного власного капіталу банку:

$$PBK = OK + DK - B \quad (1.1),$$

де РВК – регулятивний власний капітал банку;

ОК – основний капітал, зменшений на суму недосформованих резервів за активними операціями банку;

ДК – додатковий капітал банку; В – відвернення.

Водночас слід враховувати основні підходи, характерні для конкретної методології Національного банку України.

Основний капітал є стабільним джерелом коштів, які неможливо передати, перерозподілити або вивести з банку, і його розмір залежить від консервативного підходу до оцінки активів банку. Мова йде про виключення "виявлених" збитків, оскільки несформований резерв - це вже оцінений збиток для банку, і тому в майбутніх періодах він неминуче зменшить розмір власного капіталу. Це зменшення може бути у формі резервів для резервування на покриття потенційних збитків від активних операцій або у формі збитків від списання.

Відрахування від власного капіталу нематеріальних активів зумовлені тим, що вартість цих активів має тенденцію до зникнення у міру наближення банку до неплатоспроможності.

Додатковий капітал не обов'язково виступає як постійне джерело

банківських ресурсів, і його вартість є менш надійною, оскільки може включати "невиявлені" та "приховані" збитки від банківської діяльності.

Включення стандартних резервів кредитної заборгованості до додаткового капіталу пояснюється тим, що немає сумнівів у тому, що позики за цією заборгованістю будуть виплачені протягом зазначеного періоду, проте практика свідчить про можливість того, що частина стандартних позик не може бути повернена. У фінансовому обліку стандартні позикові резерви розраховуються на договірних рахунках, які виключаються із балансової суми кредитного портфеля та власного капіталу (через присвоєння до загальних витрат), але для обліку нарахування.

Зменшення розрахункової суми регулятивного власного капіталу придбаного капіталу та боргових цінних паперів, випущених іншими банками, у портфелях банку для продажу та інвестицій пов'язане з необхідністю запобігання ланцюговим банкам. Фактично, мова йде про запобігання ситуації, коли банки купують акції один одного для штучного збільшення статутного капіталу [19].

Зменшення регуляторних прав власності на інвестиції, які банк здійснює в асоційовані компанії, банки та / або дочірні компанії та банки, пов'язане з ризиком, який несе банк, а також з тим фактом, що джерелом цих інвестицій може бути.

Прибутки та збитки за поточний рік обчислюються по-різному. Збитки виключаються з рахунку основного капіталу, а прибуток включається в додатковий капітал. Це пов'язано з тим, що дохід поточного року не є постійним джерелом капіталу, і його величина часто коригується аудиторами або іншими уповноваженими особами і, як правило, у бік зменшення. Натомість розмір збитків майже ніколи не коригується.

З точки зору фінансового обліку, вторинний капітал є відповідальністю банку, але він має певні особливості власного капіталу: виплата відсотків

інвесторам може бути призупинена (якщо це зазначено в угоді); У разі ліквідації банку підпорядковані капітали отримують свої гроші лише після сплати вимог вкладників та кредиторів, але до розрахунків з акціонерами; Передача (перетворення) вторинного капіталу в категорію статутного капіталу дозволяється в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Позики під субординований борг мають певні переваги для банків перед іншими методами збільшення власного капіталу. По-перше, виплата відсотків за субординованим боргом здійснюється за рахунок збільшення загальних витрат. По-друге, боргові зобов'язання не дають їх власникам права управляти банком. По-третє, механізм залучення коштів на основі вторинного боргу є простішим, ніж той, що використовується, зокрема, під час випуску акцій. По-четверте, акції можна придбати лише за рахунок власних коштів (засновників) акціонерів. В умовах економічної нестабільності, високої інфляції, низького виробництва та втрати великої кількості торгових структур банкам важко розміщувати акції на прийнятних умовах. Прийнятніше збирати кошти підлеглими мовами.

При обчисленні загальної суми власного капіталу додатковий капітал не повинен перевищувати розмір капіталу. Включення субординованого боргу на рахунок власного капіталу фактично обмежується 50% від суми основного капіталу.

1.3. Аналіз складових власного капіталу

Статутний капітал - вартість вкладень акціонерів (засновників та учасників) банку на створення його активів або більше банківської діяльності, а також забезпечення інтересів вкладників і кредиторів банку.

Аналіз статутного капіталу банку слід проводити за такими напрямками: формування статутного капіталу на момент утворення банку; порядок збільшення статутного капіталу; порядок зменшення статутного капіталу.

Процес створення статутного капіталу створеного банку має ряд таких особливостей.

Створена інвесторами нормативна форма банку, яка визначає порядок формування статутного капіталу шляхом прямого інвестування коштів і майна або залучення акцій шляхом відкритої або закритої підписки. Відповідно до чинного законодавства банки можуть створюватися у формі державних акціонерних товариств або кооперативних банків.

Відповідно до чинного законодавства термін публічної підписки на акції не повинен перевищувати шести місяців. Якщо до закінчення цього терміну 60% акцій не будуть покриті андеррайтингом, банк-інвестор вважається необґрунтованим. Засновники, зареєстровані на акції, до дати проведення установчих зборів повинні сплатити не менше 30% номінальної вартості акцій (закриті акціонерні товариства - 50%), але не менше суми, визначеної цією статтею. Стаття 31 Закону України "Про банки і банківську діяльність"

Акціонери повинні сплатити повну вартість акцій на умовах, встановлених установчими зборами, але не пізніше одного року після реєстрації банку акціонерів. Привілейовані акції можуть випускатися в розмірі, що не перевищує 10% статутного капіталу банку. Банкам заборонено випускати акції [1].

Акціонерні банки формують свій статутний капітал за рахунок вкладів (підписок) учасників, при цьому за кожним з них зберігається право власності на свою частку в капіталі. Перед реєстрацією акціонерний банк повинен сплатити не менше 30% внеску (але не менше суми, передбаченої статтею 31 Закону України «Про банки і банківську діяльність»). Повна оплата повинна бути здійснена не пізніше ніж через рік після реєстрації акціонерного банку.

Статутний капітал Банку формується лише за рахунок власних коштів засновників та акціонерів (учасників), готівкою в національній валюті України та у вільно конвертованій іноземній валюті (для нерезидентів). Забороняється створення статутного капіталу за рахунок бюджетних коштів, якщо ці кошти призначені для інших цілей, а також коштів, джерела яких не підтверджені [19, с. 145].

Закон визначає мінімальний розмір капіталу для банків. Національний банк має право встановлювати для окремих банків будь-який мінімальний розмір статутного капіталу залежно від їх спеціалізації, дозволений на момент реєстрації банку, але не менше розміру, передбаченого законодавством.

Необхідно розрізняти статутний і незареєстрований капітал. Розрізняють оплачену та неоплачену частини статутного капіталу.

Банки можуть продавати акції на IPO за ціною не нижче їх номінальної вартості. Коли ці акції продаються інвестору за ціною, вищою за номінальну, існує різниця в випуску, який використовується як власний капітал банку.

Банк має право викупити свої акції у акціонера, перепродати їх, роздати своїм працівникам, анулювати свої акції або отримати їх у подарунок. Ці акції повинні бути продані або погашені на термін не більше одного року з дати викупу. Протягом цього періоду здійснюється розподіл прибутку, а також голосування та визначення кворуму на загальних зборах акціонерів, за винятком акцій, придбаних банком. Купівля окремих акцій, якщо всі раніше випущені акції будуть оплачені в повному обсязі.

Банки мають право викупу своїх акцій або часток з подальшим письмовим повідомленням Національного банку про укладені договори, яке має бути надіслано протягом п'яти робочих днів з дня укладення договору. Банкам заборонено купувати їх акції, якщо це може призвести до падіння регулятивного капіталу нижче мінімального рівня.

Банк письмово повідомляє Національний банк про намір придбати загальну кількість акцій або спеціальних частин у розмірі 10% від загального обсягу випуску та за 15 календарних днів до укладення договору. Національний банк має право одночасно заборонити банку купувати його акції або пакети акцій, якщо це погіршує фінансовий стан банку [18].

В деяких випадках викуп банку пов'язаний з метою реінвестування дивідендів. Викупаючи частину акцій, банк має можливість збільшити розмір прибутку на одну акцію. Це пов'язано з тим, що викуплені акції не враховуються при розподілі дивідендів банку.

Статутний капітал акціонерного банку збільшується шляхом випуску нових акцій, збільшення номінальної вартості акцій, обміну облігацій на акції або переведення субординованих боргів у категорію статутного капіталу (якщо чинне законодавство це дозволяє). Збільшення статутного капіталу банку-акціонера не більш як на одну третину може бути здійснено за рішенням Ради директорів, якщо це передбачено статутом.

У випадку, якщо збільшення статутного капіталу відбувається за рахунок обміну облігацій за поточною номінальною вартістю акцій цього емітента, статутний капітал збільшує загальну номінальну вартість облігацій, якими торгуються акції.

Збільшення статутного акціонерного капіталу допустимо за умови, що всі випущені акції передоплачені за ціною не нижчою за номінальну вартість. Наявність збитків у банку не є перешкодою для оголошення про підписку на акції або акції банку та збільшення статутного капіталу банку.

Збільшення статутного капіталу банку акціонерного капіталу відбувається за рахунок додаткових внесків учасників, і ці внески не можуть впливати на розмір частки учасників у статутному капіталі, зазначений у установчих документах, якщо не зазначено інше.

Джерелами збільшення статутного капіталу є приватні кошти акціонерів (засновників та учасників), а також дивіденди, які спрямовуються на збільшення у разі прийняття рішення вищим органом управління банку щодо капіталізації дивідендів. При аналізі дивідендів, що використовуються для збільшення статутного капіталу, необхідно враховувати особливості розподілу дивідендів та дивідендну політику банку [18].

Статутний капітал зменшується шляхом викупу частини з них у результаті зменшення номінальної вартості акцій або зменшення кількості акцій.

Власний капітал банку включає резервний капітал, кошти та інші приватні резерви. Перш ніж приступити до аналізу цих складових власного капіталу банку, необхідно визначити їх економічну природу, а також порядок їх створення та використання. Слід зазначити, що чинне законодавство регулює формування та використання статутного та резервного капіталу. Інші фонди, призначені для розширення матеріально-технічного забезпечення банку, вирішення соціальних питань та матеріального стимулювання своїх працівників, банки мають право створювати самостійно з урахуванням вимог чинного законодавства (за наявності).

Резервний капітал формується в рамках додаткової діяльності банку. Він призначений для покриття несподіваних втрат за всіма позабалансовими активами та зобов'язаннями. Наявність резервного капіталу гарантує фінансову стійкість банку, що в свою чергу позитивно впливає на його платоспроможність та знижує ризик банкрутства [18].

Резервний капітал формується в порядку, встановленому загальними зборами учасників (засновників та акціонерів). При цьому розмір резервного капіталу та річних внесків до нього не може бути меншим від встановленого законом. Важливо зазначити, що мінімальний розмір резервного капіталу не

може становити менше 25% регулятивного капіталу (але не менше 25% статутного капіталу), а розмір внесків – не менше 5% чистого прибутку.

Національний банк України має право вимагати від банку збільшення розміру резервного капіталу та щорічних внесків до нього, якщо діяльність банку створює загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів банку.

Якщо в результаті діяльності банку розмір регулятивного капіталу зменшується менше статутного капіталу, щорічне відрахування з резервного капіталу банку має становити 10 відсотків чистого доходу банку до досягнення ним 35 відсотків капіталу.

Коли резервний статутний капітал досягне зазначеного розміру, відрахування з нього припиняються. Якщо резервний капітал використовується, він відновлюється для здійснення відрахувань від чистого прибутку. Зауважимо, що використання резервного капіталу має бути цільовим, тобто відповідно до його призначення, а також його належним виконанням, зокрема, відповідно до рішення Ради директорів банку.

Важливо оцінити життєздатність встановленого мінімального резервного капіталу або відповідність банку цій вимозі. Окрім чинного податкового законодавства, доцільно враховувати стратегію та тактику діяльності банку. Необхідно зрозуміти причини, які впливають на дотримання Банком вимог до мінімального резервного капіталу. В останньому випадку причини можуть бути різними, наприклад: банк нещодавно створений і не зміг отримати прибуток, що дозволить створити специфічний резервний капітал; банк різко збільшив розмір статутного капіталу, що призвело до порушення оптимального співвідношення; банк ігнорує вимоги щодо формування резервного капіталу; банк використав значну частину резервного капіталу для покриття збитків від своєї діяльності; погіршилася якість активів банку тощо.

Актуальним є питання про розмір відрахувань від чистого прибутку резервного капіталу банку. Прискорений переказ для якнайшвидшого створення резервного капіталу може різко зменшити суму прибутку, що використовується для виплати дивідендів. Це негативно впливає на вартість власного капіталу та подальше формування статутного капіталу банку. Занадто низька норма прибутку збільшує термін дії резервного капіталу і може негативно вплинути на фінансову стабільність банку. Тому банки зазвичай використовують змішаний коефіцієнт резервного капіталу на основі своїх потреб, коли дисконти збільшують прибуток протягом кількох років, а потім встановлюють середні або невеликі знижки для цього.

Складова капіталу складається із загальних резервів, створених для компенсації потенційних непередбачених витрат. Власний капітал включає резерви, створені для покриття нерозкритих збитків. Ці резерви можна вільно використовувати для покриття майбутніх збитків. Резерви, створені на погану якість певних активів або визнаних зобов'язань, не повинні включатися до власного капіталу банку. Загальні резерви формуються відповідно до рішення та в порядку, що визначаються вищим органом управління банку з урахуванням вимог чинного законодавства. Ці резерви вираховуються з чистого прибутку банку.

Власний капітал банку включає власні кошти та резерви. Відповідно до чинного законодавства банки мають право створювати спеціальні фонди для розширення та розвитку банківської діяльності та її матеріально-технічного забезпечення, а також для вирішення питань матеріального стимулювання працівників та соціального розвитку персоналу. Загальні збори учасників (засновників та акціонерів) визначають кількість цих фондів, їх найменування та порядок їх створення, створення та використання з урахуванням вимог чинного законодавства. Джерелом створення приватних фондів є чистий прибуток банку.

Власний капітал Банку включає такий компонент, як переоцінка певних активів, включаючи основні засоби та нематеріальні активи. Резерви переоцінки створюються двома способами. По-перше, у деяких країнах банкам дозволяється періодично переоцінювати основні засоби в міру коливань ринкової вартості. Ця переоцінка відображається в балансі банку як резерв переоцінки. По-друге, нереалізована вартість «прихованих» резервів переоцінки може бути включена до балансу в результаті довгострокового володіння певними активами за історичною вартістю.

При аналізі певної частини капіталу слід враховувати діючу процедуру переоцінки. Відповідно до Положення 7 бухгалтерського обліку основні засоби переоцінюються, якщо їх залишкова вартість значно (більше ніж на 10%) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. № 8 Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку нематеріальних активів банки можуть переоцінювати нематеріальні активи за справедливою вартістю на дату балансу. Переоцінці підлягають лише нематеріальні активи, які мають активний ринок. Якщо банк переоцінює активи групи нематеріальних активів, вона підлягає переоцінці щорічно. Переоцінена вартість та амортизація основних засобів визначаються шляхом множення вартості та зносу основних засобів на індекс переоцінки, який визначається діленням справедливої вартості об'єкта, що переоцінюється. Таким же чином визначаються переоцінена первісна вартість та амортизація нематеріальних активів [18]. Сума переоцінки залишкової вартості основних засобів або нематеріальних активів включається до складу додаткового капіталу, а сума дооцінки — до витрат, крім таких випадків.

Збільшення суми попередніх відрахувань порівняно з попередньою сумою переоцінки залишкової вартості основних засобів або нематеріальних активів включається до складу наступної переоцінки основних засобів та нематеріальних

активів. звітний період. Значне зростання основних засобів або нематеріальних активів та інших додаткових інвестицій.

Після подальшої переоцінки залишкової вартості основних засобів або нематеріальних активів збільшити залишкову вартість основних засобів або нематеріальних активів на суму попередніх дооцінок, ніж сума попередніх переоцінок на зменшення доданої вартості продукції. Тематична вартість основних засобів або нематеріальних активів та зазначене перевищення витрат за звітний період. У разі вивільнення раніше переоцінених основних засобів чи нематеріальних активів збільшення суми попередньої переоцінки є більшим за суму попереднього зменшення залишкової вартості цих основних засобів чи нематеріальних активів. . включає нерозподілений прибуток.

Нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку, яка зберігається, але утримується банком для реінвестування у свої операції. Цей прибуток є джерелом власного капіталу. Формується як залишок чистого прибутку після виплати дивідендів та відрахувань із загальних резервів, резервного капіталу та інших фондів (резервів), створених банком відповідно до рішень загальних зборів учасників (засновників та учасників). або закон [18].

Нерозподілений прибуток у фінансовій звітності включає результати минулих років, результати попереднього року, які очікують затвердження акціонерами (засновниками), та результати поточного року. Чим вище значення нерозподіленого прибутку, тим краще. Однак слід мати на увазі, що за результатами перевірок результати цього року можуть бути виправлені в бік зменшення і поки не виплачені у вигляді дивідендів. З іншого боку, від'ємне значення результатів минулих і цього року означає, що банк з часом зазнав збитків, тобто «з'їв» свій капітал [18].

Оскільки розмір усіх внесків (без урахування дивідендів) визначається заздалегідь, залишок нерозподіленого прибутку за попередній рік залежить

переважно від суми дивідендів, випланих акціонерам (учасникам). Для дотримання співвідношення частка/активи, встановленого Національним банком України, банки часто змушені обирати збільшення нерозподіленого прибутку та випуск нових акцій. Однак акціонери банку не хочуть володіти ним, розширювати своїх акціонерів і випускати нові акції. Замість того, щоб ділити прибуток на дивіденди, коли банк утримує частину з них, власники банку вважають, що цей нерозподілений прибуток забезпечить їм необхідний ринковий прибуток від простих акцій у майбутньому. Також вигідно збільшити власний капітал за рахунок нерозподіленого прибутку, оскільки це не потребує жодних витрат. Однак довгострокові дивідендні обмеження можуть знизити ринкову вартість акцій.

При аналізі нерозподіленого прибутку як джерела власного капіталу його необхідно поєднувати з аналізом фінансових результатів банку, а також методів визначення прибутку, які використовуються банком при реалізації дивідендної політики. Також необхідно враховувати форми виплати дивідендів, обмеження щодо їх виплати, передбачені чинним законодавством та Національним банком України, а також чинний порядок виплати та оподаткування дивідендів.

Аналізуючи розмір виплаченого банкірам прибутку, необхідно визначити тип дивідендної політики, яку проводить банк: консервативна, поміркована чи агресивна. Кожен тип дивідендної політики є відповідним

Конкретні методи визначення переваг, кожен з яких має свої переваги і недоліки.

Решта методу та методу фіксованих дивідендів є консервативними. Суть першого методу полягає у визначенні розміру прибутку від виплати дивідендів як залишку після задоволення інвестиційного потенціалу банку. Перевагою такого підходу є те, що він забезпечує високі темпи зростання банку та підвищує

його фінансову стійкість. Недолік - нестабільність дивідендів, що негативно впливає на ринкову вартість акцій та імідж банку.

Суть способу виплати дивідендів у фіксованій сумі полягає у підтримці стабільного розміру дивідендів протягом тривалого часу. Такий метод створює у власників відчуття впевненості в стабільності поточної суми доходу, незважаючи на різні фактори, що визначають стабільність фондових котирувань на ринку цінних паперів. Недоліком такого підходу є слабкий зв'язок між дивідендами та фінансовими результатами комерційного банку. Щоб зменшити вплив цього дефіциту, фіксовані виплати дивідендів зазвичай встановлюються на відносно низькому рівні.

Спосіб виплати дивідендів із фіксованою та змінною частинами відповідає середньому типу дивідендної політики. Суть такого підходу полягає в регулярності виплати фіксованих і малих дивідендів, які тісно пов'язані з фінансовими результатами банку, що дозволяє збільшити розмір виплаченого прибутку при його ефективній діяльності. Недоліком такого підходу є зниження ринкової вартості акцій при довгостроковій купівлі мінімального дивіденду, а також те, що його можуть ефективно використовувати банки з нестабільною прибутковістю.

До агресивних форм дивідендної політики належать: метод зростання прибутку з фіксованим доходом і метод виплати з фіксованою ставкою [18].

Перший спосіб передбачає постійне підвищення рівня дивідендів на акцію. Для цього, як правило, встановлюється фіксована сума приросту відсотків на дивіденди за попередній період.

Перевагою цього методу є забезпечення високої ринкової вартості акцій банку та формування позитивного іміджу серед потенційних інвесторів з додатковими випусками. До недоліків цього методу слід віднести негнучкість його застосування, зменшення інвестиційної активності та погіршення

фінансового стану банку в умовах збільшення темпів зростання виплат дивідендів [18].

Метод прямого коефіцієнта виплат дивідендів передбачає дотримання пропорцій, встановлених для розподілу прибутку, отриманого між акціонерами (засновниками) та банком, тобто для встановлення паритету між спожитим прибутком та капіталізацією. Перевагою цього методу є простота створення дивідендного фонду та тісний зв'язок із сумою прибутку, який отримує банк. Основним недоліком є нестабільність дивідендів на акцію, що пов'язано з нестабільністю суми прибутку. Ця нестабільність впливає на коливання ринкової вартості акцій, а також свідчить про зростання ризику банку. Метод коефіцієнта виплат із фіксованим прибутком може застосовуватися лише банками з фіксованим прибутком.

Рішення про форму виплати дивідендів приймається загальними зборами учасників банку, і це може сильно вплинути на розмір власного капіталу (рис. 1.3).

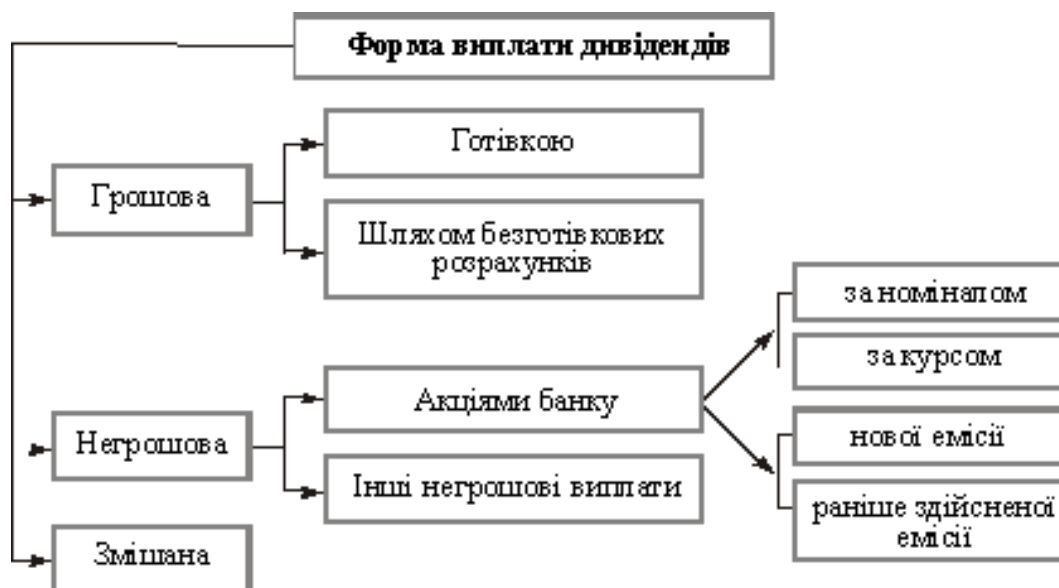

Рис. 1.3. Форми виплати дивідендів [18]

При аналізі власного капіталу необхідно враховувати обмеження, встановлені чинним законодавством щодо виплати дивідендів:

- банку забороняється виплачувати дивіденди чи розподіляти капітал у будь-якій формі, якщо така виплата чи розподіл порушує норматив достатності капіталу;

- якщо діяльність банку не спрямована на отримання прибутку за попередній рік, банк може виплачувати дивіденди або розподіляти капітал у будь-якій формі, що не перевищує 50% різниці між капіталом банку та рівнем регулятивного капіталу. Залежно від рівня достатності капіталу банків Національний банк рекомендує вжити таких заходів малокапіталізованим і істотно недостатнім банкам:

- призупинити виплату дивідендів у будь-якій формі, крім виплати дивідендів у вигляді окремих акцій (акцій, часток);

- припинити купівлю окремих акцій (часток, часток у статутному капіталі).

Угоди про оподаткування дивідендів мають значний вплив на розмір і структуру власного капіталу. Аналізуючи вплив дивідендної політики на структуру та розмір власного капіталу банку, необхідно, зокрема, враховувати:

- у разі прийняття рішення про виплату дивідендів емітент прав товариств, яким належать дивіденди, зобов'язаний здійснити ці виплати емітенту пропорційно його частці у статутному капіталі. емітент;

- платник податку, який виплачує дивіденди своїм акціонерам, платник податку, який утримує та утримує податок на дивіденди у розмірі 30% суми заборгованості за цими виплатами, незалежно від того, чи виплачується дохід платником податку. У разі виплати дивідендів у формі акцій (часток, часток), випущених банком, що здійснює збір дивідендів, податок на дивіденди не застосовується, якщо така виплата не змінює частки (частки) учасників;

- платник податку - емітент корпоративних прав зменшує суму податку на прибуток, що зараховується до суми сплаченого до бюджету податку на дивіденди. Якщо сума податку, сплаченого з дивідендів, перевищує суму податкових зобов'язань банку-емітента з податку на прибуток у звітному періоді, різниця перераховується в порядку, встановленому законодавством Киргизької Республіки, на зменшення зобов'язання такого банку за доходами. податку в майбутньому податковому періоді. закон;

– Щодо періодичності виплати дивідендів, то лише для акціонерних товариств – один раз на рік в кінці календарного року. Це питання регулюється Законом України «Про господарські товариства» та ст. 9 Закону України «Про цінні папери та фондові біржі». Для інших типів компаній законодавчих обмежень щодо частоти виплати дивідендів немає.

Формування регулятивного власного капіталу включає кошти, залучені на основі субординованого боргу, тобто заборгованості, що виникає у банку при залученні коштів інвестора для вкладення в капітал банку. Метою такої участі є підвищення рівня капіталізації банку [18].

За економічною природою субординовані зобов'язання — це гроші, позичені в банку, які в кінцевому підсумку мають бути повернуті його власникам. Однак, враховуючи відносно тривалий час користування цими грошима та можливість їх перерахування (особливо на акції банку), ці позичені гроші рівнозначні майну. Через це джерело коштів банки зможуть безстроково погашати свої попередні борги за новим кредитним рахунком. Відповідно до Базельської конвенції капітал банку складається з компонентів капіталу 1 і 2 рівня, які певною мірою обмежені та обмежені. Відповідно до Закону України «Про банківську і банківську діяльність» банківський капітал включає основний та додатковий капітал. У свою чергу, додатковий капітал, який не повинен перевищувати основний капітал, включає, зокрема, інструменти змішаного

капіталу і додаткова заборгованість. Максимальний розмір субординованого боргу обмежується 50% від суми елементів першого рівня капіталу [1].

Інструменти власного капіталу зі змішаним капіталом (борговий/власний капітал) включають інструменти власного капіталу та боргові інструменти. Ці інструменти мають деякі відмінності в різних країнах. Однак основні критерії, які вони повинні відповідати, однакові:

- гібридні інструменти власного капіталу є незабезпеченими, афілійованими, підтримуваними та повністю оплаченими;
- їх не можна повернути з ініціативи власника (або без попередньої згоди контролюючого органу);
- гібридні інструменти власного капіталу можуть вільно використовуватися для покриття збитків, не вимагаючи від банку припинення торгівлі;
- інструмент власного капіталу (на відміну від дивідендів або простих акцій і кумулятивних привілейованих акцій), що дозволяє відстрочити обслуговування процентних зобов'язань, якщо рівень прибутку банку не дозволяє цього.

Чинне українське законодавство не містить чіткого переліку видів гібридних інструментів капіталу (повинні застосовуватися), але визначає критерії, яким вони повинні відповідати. Зауважимо, що ці критерії фактично застосовуються до Базельської угоди [20].

Якщо інструменти власного капіталу не відповідають наведеним вище критеріям, їх слід класифікувати як борг другого строку. До них належать звичайні незабезпечені боргові інструменти з мінімальним терміном погашення понад п'ять років та привілейовані акції, придбані з обмеженим терміном погашення. Зараз Україна використовує кумулятивну ставку дисконту (або амортизаційну ставку) у розмірі 20% річних для купівлі субординованого боргу (щоб компенсувати зниження вартості цих інструментів як стабільного джерела фінансової підтримки). Відповідно до Закону «Про банки і банківську

діяльність», звичайні незабезпечені інструменти капіталу не можуть бути вилучені з банку до п'яти років, а в разі банкрутства або ліквідації вони повертаються інвестору після здійснення всіх платежів. інших кредиторів. При цьому розмір цих коштів, включених до статутного капіталу, не повинен перевищувати 50% суми основного капіталу з щорічним зменшенням на 20% його первісної вартості за останні п'ять років дії договору. Слід зазначити, що чинне законодавство України не визначає цінні папери, наприклад привілейовані акції, які мають обмежений термін і підлягають викупу [22].

Необхідно проаналізувати роль вторинного капіталу в структурі загального власного капіталу банку та порівняти умови його участі з вимогами Національного банку України.

До другого капіталу належать кошти, залучені банками та іншими юридичними особами (небанківськими установами) як резидентами, а також нерезидентами в національній та іноземній валютах. Відповідно до умов субординованого боргу, що зараховується на особовий рахунок банку, сума позичених грошей не повинна бути менше 500 тис. грн.

Кошти за субординованим кредитом залучаються на строк не менше п'яти років, а строк початкового погашення - не менше п'яти років. Якщо борг не буде погашено, ці кошти будуть погашені лише після повідомлення інвестора не пізніше п'яти років. Національний банк України може дозволити дострокове погашення вторинної позики за ініціативою позичальника за умови обов'язкового платежу та збільшення капіталу банку не менше ніж на суму доходу.

Договір про стягнення субординованої заборгованості не повинен містити положень про те, що в екстрених випадках заборгованість погашається в узгоджену дату, за винятком закриття банку.

Процентна ставка за субординованим боргом не може перевищувати облікову ставку Національного банку України на весь термін дії договору. У разі зниження облікової ставки Національного банку інвестор та банк-боржник повинні внести відповідні зміни до договору про зниження процентних ставок за субординованим боргом. Якщо кошти залучаються відповідно до умов субординованого боргу в іноземній валюті, процентна ставка не повинна перевищувати ставку ЛІБОР (на відповідний період) плюс 4% річних на весь термін дії договору. Ставка LIBOR визначається банком у день укладення договору та коригується на перше число місяця без укладання додаткового договору [18, с. 156].

Капіталізація відсотків за цим боргом не допускається. Відсотки за субординованим кредитом виплачуються не частіше одного разу на три місяці.

Відсотки за субординованим кредитом сплачуються та можуть бути припинені шляхом збільшення загальної вартості (якщо це зазначено в договорі):

- погіршення фінансового стану банку-боржника (недотримання мінімального розміру регулятивного капіталу, достатності основного капіталу, достатності регулятивного капіталу, нормативів ліквідності; якщо частка негативних активів перевищує

- 60% їх загальної вартості; відсутність позитивних фінансових результатів у позичальника протягом відповідного періоду);

- укладання договору між банком і Національним банком про програму фінансового оздоровлення банку.

Слід мати на увазі, що розмір вторинного капіталу не повинен перевищувати 50% суми основного капіталу.

Порівнюючи величину частки вторинного капіталу у власному капіталі банку, необхідно враховувати притаманні йому переваги, що робить його привабливим джерелом власного капіталу.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Оцінка основних показників діяльності банку

КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ПРИВАТБАНК (далі – Банк) створено у формі товариства з обмеженою відповідальністю «Комерційний банк ПриватБанк» відповідно до його статуту від 7 лютого 1992 року та зареєстровано Національним банком України 19 березня 1992 року.

З метою недопущення нестабільності в банківській системі України 18 грудня 2016 року, враховуючи системне значення ПриватБанку, держава брала участь у знятті з обліку банку шляхом націоналізації.

Відповідно до закону держава в особі Мінфіну має право володіти 100% акцій КБ «ПриватБанк» РНБО України від 18 грудня 2016 року. № 560 Невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в Україні, які набрали чинності Указом Президента України від 18 грудня 2016 року № 560 та рішенням Ради фінансової стабільності від 18 грудня 2016 року, «в інтересах вкладників».

На сьогодні єдиним акціонером Банку є держава, яка володіє 100% акцій Банку. У КБ «ПриватБанк» функції з управління корпоративними правами держави здійснює Кабінет Міністрів України, який також виконує функції вищого органу управління державним банком.

Голова правління КБ «Приватбанк» – Петро Крумганзл.

Члени правління: Пахачук Халіна Данилівна, Самарина Анна Юріївна, Чернишова Лариса Петрівна, Лебедінець Ігор Анатолійович, Маріус Качмарек, Разван Мунтяну.

Шерон Олд (незалежний член) є головою наглядової ради КБ ПРИВАТБАНК.

Склад Наглядової ради: Еран Клейн, Сульжик Роман Миколайович, Томаш Ольга Андріївна, Надір Шейх, Себастьян Шонаїч-Каролат - незалежні члени, Шевальов Артем Валентинович (Державний представник Кабінету Міністрів України), Ю.В. Юлія Мецгер (Президент України)) Сергій Олександрович (державний представник Комітету Верховної Ради з питань фінансової політики та банківської діяльності).

12 червня 2018 року Міністерство фінансів України затвердило Стратегію КБ «Приватбанк» на 2018-2022 роки, затверджену наглядовою радою 27 квітня 2018 року відповідно до основних напрямів діяльності КБ «Приватбанк» та Статуту банку.

Стратегія банку базується на таких ключових компонентах:

- збільшення вартості власності шляхом створення хорошого банку та відновлення вартості проблемних кредитів з метою компенсації допомоги, яку надає держава;
- орієнтація банку на роздрібний сегмент із значною часткою малого та середнього бізнесу та незначною часткою в корпоративному сегменті;
- удосконалення системи управління ризиками та практики роботи з проблемними кредитами;
- оптимізація операційних витрат та організаційної структури Банку;
- підготовка банку до капіталізації держави (до 2022 року).

Проведемо аналіз балансу АТ КБ ПриватБанк поетапно.

Проаналізуємо зобов'язання, атаки та власний капітал АТ КБ ПриватБанк за останні 5 років. Дані занесемо в таблиці та відобразимо графічно.

Одним з напрямів аналізу основних показників банківської діяльності є його аналіз активних операцій. Він повинен сприяти ефективності підвищенню

управління банку активами. Аналіз активів банку являє собою оцінку скоординованого управління ефективності банківським балансом. Аналіз динаміки і складу активів АТ КБ ПриватБанк та їх оцінка наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка та склад активів АТ КБ «Приватбанк» за 2016-2020 роки

Показник	2016		2017		2018		2019		2020	
	Тис.г рн	% до підсум ку	Тис.г рн	% до підсумку	Тис.г рн	% до підсумк у	Тис.г рн	% до підсу мку	Тис.гр н	% до підсу мку
Грошові кошти та їх еквіваленти	30243	11,2	25296	10,4	27360	11,3	45894	15,2	49911	13,3
Заборгованість інших банків	1811	0,67	4516	1,86	-	-	27118	9,0	25059	6,7
Кредити та аванси клієнтам	176045	65,4	38335	14,5	50140	20,6	59544	19,7	55021	14,7
Вбудовані похідні фінансові активи	23239	8,6	34336	14,1	-	-	-	-	-	-
Інвестиції в дочірні підприємства	433	0,16	30	0,01	30	0,01	155	0,05	30	0,01
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	1675	0,62	90354	9,03	-	-	84680	28,0	100750	26,9
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	-	-	36322	14,9	-	-	66602	22,01	119196	31,8
Передплата з поточного податку на прибуток	2	0,0007	184	0,07	184	0,07	2257	0,75	6660	1,8

Продовження табл. 2.1

Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	2740	1,02	3326	1,37	3793	1,6	4764	1,57	5894	1,6
Інші фінансові активи	98	0,04	490	0,2	2743	1,13	2210	0,73	3448	0,92
Інші активи	32407	12,05	9652	3,97	8899	3,7	9285	3,07	8900	2,4
Активи, утримувані для продажу	208	0,08	117	0,05	117	0,05	-	-	32	0,008
Всього активів	268901	100	242958	100	93266	100	302509	100	374901	100

Джерело: фінансова звітність КБ «Приватбанк» за 2016-2020 роки (Додатки АБ,В,Г,Д)

Як видно із табл. 2.1 найбільшу питому вагу в відсотках до сукупних активів становили: кредити та аванси клієнтам (65,4% у 2016 році, 14,5% в 2017 і 20,6% в 2018 році, 19,7% у 2019 році та 15,2% - у 2020 році), грошові кошти і їх еквіваленти (11,2%, 10,4%, 11,3 %, 15,2%, 13,3% у 2016, 2017, 2018, 2019 та 2020 роках відповідно) та основні засоби і активи нематеріальні (1,02%, 1,37%, 1,6%, 1,57% та 1,6% у 2016, 2017, 2018, 2019 та 2020 роках відповідно).

За 2020 р. загальні активи збільшились на 106000 тис. грн. Структура активів на кінець 2020 року змінилась наступним чином: відбулося збільшення питомої ваги грошових коштів та їх еквівалентів, що свідчить про зміцнення фінансового стану банку; основних засобів і активів нематеріальних; зменшення

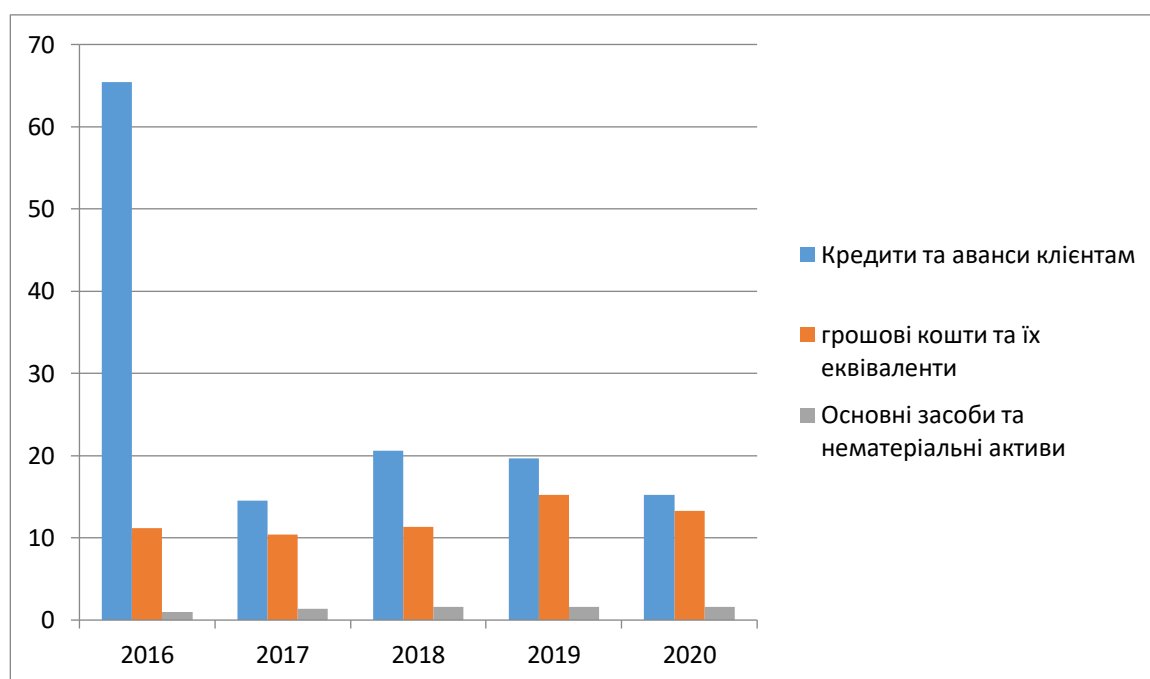
питомої ваги інвестицій в дочірні підприємства, на основі чого можна зробити висновок про те, що дочірні підприємства взмозі самі себе утримувати.

В абсолютному значенні в 2020 р. у порівнянні з 2016 р. обсяг грошових коштів та їх еквівалентів збільшився на 19668 тис. грн. за рахунок залишків на рахунках кореспондентських АТ КБ ПриватБанк.

Отже, порівнявши 2020 р. з 2019 р. ми бачимо, що обсяг грошових коштів і їх еквівалентів також збільшився на 3244 тис. грн., основних засобів і активів нематеріальних на 24615 тис. грн.

Інші види активів значну роль відіграють в діяльності банку та коливаються від 0,01 до 1,00% у загальній сумі банку активів.

На підставі табл. 2.1 відобразимо зміни у активах, які займають найбільшу питому вагу у відсотках за 2016-2020 роки на рис. 2.1.

Джерело: табл. 2.1

Рис. 2.1. Зміни в структурі активів АТ КБ «Приватбанк»

Проведемо аналіз складу і структури зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка та склад зобов'язань КБ «Приватбанк» за 2016-2020 роки

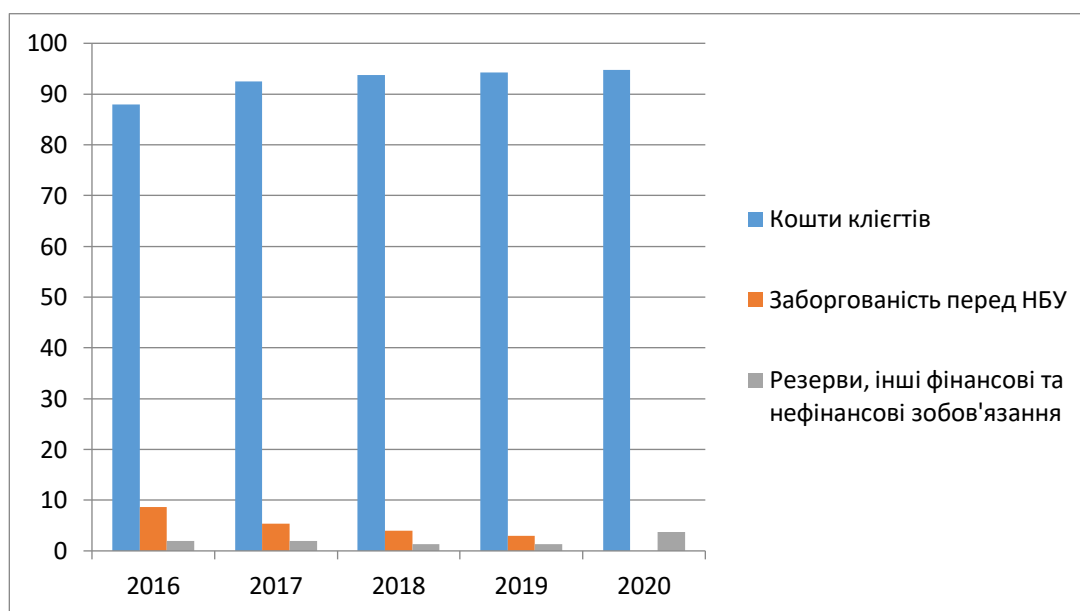
Показник	2016		2017		2018		2019		2020	
	Тис.г рн	% до підсумку	Тис.г рн	% до підсумку	Тис.г рн	% до підсумку	Тис.г рн	% до підсумку	Тис.г рн	% до підсумку
Заборгованість перед НБУ	18047	8,7	12394	5,4	9817	3,98	7721	3,02	-	-
Заборгованість перед банками та іншими фін. організаціями	2667	1,3	234	0,1	195	0,08	201	0,08	2	0,0001
Кошти клієнтів	181133	88,0	212750	92,5	231035	93,7	240621	94,3	312708	94,8
Випущені борт. цінні папери	2	0,0001	2	0,0001	-	-	-	-	-	-
Заборгованість орендаря з лізингу	-	-	-	-	-	-	1748	0,68	1855	0,6
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	94	0,04	106	0,05	136	0,05	121	0,05	146	0,04
Резерви, інші фінансові та не фінансові зобов'язання	4000	1,9	4397	1,9	3132	1,3	3260	1,3	12082	3,7
Інші фінансові зобов'язання	-	-	-	-	2249	0,91	1522	0,6	2907	0,9
Субординований борг	122	0,06	129	0,06	-	-	-	-	-	-
Всього зобов'язань	206065	100	230012	100	246584	100	255194	100	329700	100

Джерело: фінансова звітність банку за 2016-2018 роки (Додатки А,Б,В,Г,Д)

Проаналізувавши табл. 2.2 можна дійти до висновку, що на протязі досліджуваних років найбільшу питому вагу до підсумку становили кошти клієнтів (2016 р – 88%, 2017 р – 92,5%, 2018 р – 93,7%, 2019 р – 94,3%, 2020 р – 94,8%), на другому місці заборгованість перед НБУ (2016 р – 8,7%, 2017 р – 5,4%,

2018 р – 3,98%, 2019 р – 3,02%), а третє місце посідають резерви, інші фінансові та не фінансові зобов'язання (2016 р – 1,9%, 2017 р – 1,9%, 2018 р – 1,3%, 2019 р – 1,3%, 2020 р – 3,7%).

Як видно з табл. 2.2 зобов'язання АТ КБ ПриватБанк на протязі п'яти років зростали, і в абсолютному значенні підвищились протягом 2016 – 2020 рр. на 123635 тис. грн. В основному відбулось зростання за рахунок коштів клієнтів, із чого можна зробити висновок про високоефективну роботу депозитного відділу щодо залучення ресурсів. Структурні зміни, що відбулись в зобов'язаннях АТ КБ ПриватБанк на протязі 2016 – 2020 рр. відображено на рис. 2.2.

Джерело: табл. 2.2

Рис. 2.2. Структурні зміни у зобов'язаннях КБ «Приватбанк» у 2016-2020 роках

З даних рис. 2.2 можна побачити, що найбільшу питому вагу у зобов'язаннях склали кошти клієнтів. Збільшення зобов'язань відбулось в основному за їх рахунок. Тому проаналізуємо кошти клієнтів в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Структура коштів клієнтів КБ «Приватбанк» за 2016-2020 роки

Показник	2016		2017		2018		2019		2020	
	Тис.грн	% до підсумку	Тис.грн	% до підсумку	Тис.грн	% до підсумку	Тис.грн	% до підсумку	Тис.грн	% до підсумку
Державні та громадські організації	17952	0,02	21568	0,02	26054	0,02	31050	0,03	31958	0,03
Поточний рахунок	17952	100	21568	100	25881	99,33	31050	100	31958	100
Строкові кошти	-	-	-	-	273	0,67	-	-	-	-
Інші юридичні особи	20394996	27,39	21571569	23,63	20451434	19,23	21231512	19,2	21589643	19,3
Поточний рахунок	10307768	50,54	14450815	66,99	10596995	51,82	10711500	50,4	11458749	53,07
Строкові кошти	10087308	49,46	7120854	33,04	9854539	48,18	10520012	49,5	10130894	46,93
Фізичні особи	54037083	72,58	69695358	76,35	85847050	80,74	89412070	80,8	90045126	80,6
Поточний рахунок	8362986	15,48	11438257	16,41	14603724	17,01	16154250	18,07	17542896	19,5
Строкові кошти	45674197	84,52	58257201	83,59	91243426	82,99	73257820	81,93	72502230	80,5
Усього коштів клієнтів	74459731	100,00	91289195	100	106334238	100	110674632	100	111666727	100

Джерело: фінансова звітність КБ «Приватбанк» за 2016-2018 роки

Із табл. 2.3 ми бачимо, що найбільшу питому вагу в коштах клієнтів на протязі п'яти років займають кошти фізичних осіб, відсоток яких зріс із 72,58% в 2016 р. до 80,6 в 2020р. В абсолютному значенні це зростання склало 36 008 043 тис. грн. Зростання за рахунок коштів клієнтів впливає позитивно на ліквідність

балансу та сприяє стійкості і надійності ресурсної бази. Проте строкові депозити є дорожчими, що впливає негативно на рентабельність і прибутковість банку, водночас збільшення частки (понад 30%) банківських позик підвищує ризик незбалансованої ліквідності, оскільки залежність банку посилюється від зовнішніх джерел фінансування.

2.2. Аналіз динаміки власного капіталу банку

Процес здійснення аналізу структури власного капіталу банку передбачає деталізацію його окремих складових з подальшою їх характеристикою. Розмір власного капіталу і надалі продовжує бути меншим за статутний капітал, що пояснюється значними збитками банківської системи України. Поряд з цим розмір регулятивного капіталу перевищує значення статутного капіталу на 3,8% (6,6 млрд. грн.) в 2020 році. Характеристика окремих складових власного капіталу українських банків наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Динаміка складових власного капіталу Приватбанку за 2016–2020 рр.,
млн. грн.**

Показники	Період				
	1.01.2016	1.01.2017	1.01.2018	1.01.2019	1.01.2020
Акціонерний капітал	50695	206060	206060	206060	206060
Емісійний дохід	23	23	23	23	23
Внески у капітал отримані, але ще не зареєстровані	141591	-	-	-	-
Резерв переоцінки приміщень	783	747	687	614	598
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу	521	(429)	(3303)	(1274)	(2937)

Продовження табл. 2.4

Результат від операцій з акціонером	9934	12174	12174	12174	12174
Загальні резерви та інші фонди	1619	6211	6211	6850	8481
Накопичений дефіцит	(176048)	(199943)	(190388)	(169918)	(171665)
Усього власного капіталу	(882)	24793	31464	54529	52825

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності банку

Збільшення статутного капіталу Банку відбулося за рахунок інвестицій вітчизняних та іноземних інвесторів. Тенденція збільшення власного капіталу банку в відбулася у 2017 році за рахунок вітчизняних інвесторів є позитивною, оскільки збільшення капіталізації підвищить зацікавленість інвесторів у ефективному використанні банківських ресурсів, його фінансовому стані та якості активів.

В останні роки значне місце в структурі власного капіталу займає субординований борг, позитивну роль якого відзначає більшість експертів. Законодавство України визначає субординований борг як прості незабезпечені боргові інструменти, які не можуть бути отримані від банку раніше ніж через 5 років і повертаються інвестору після погашення всіх інших вимог кредиторів у разі банкрутства або ліквідації [6].

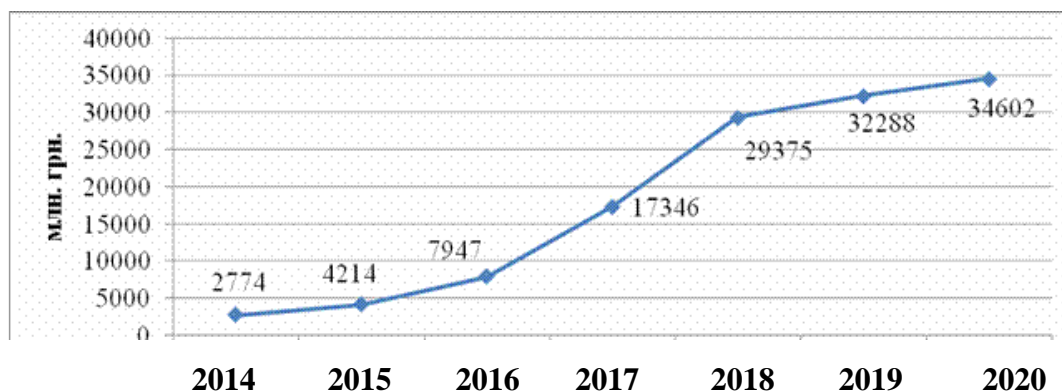
З економічної точки зору субординований борг має бути зобов'язанням банку. Однак, оскільки ці зобов'язання є субординованими, тобто вторинними, банк може використовувати їх для поповнення власного капіталу. Тому Закон України «Про банки і банківську діяльність» розглядає субординований борг як гібридний інструмент капіталу, що характеризується власним капіталом та зобов'язанням.

За умовами субординованого боргу залучення коштів може здійснюватися у формі позик, кредитів, депозитів юридичних осіб, тобто шляхом укладання прямих договорів між банком та інвестором та випуску банком облігацій. Для обліку цих коштів у капіталі Банку мінімальна сума заборгованості за умовами субординованого боргу шляхом випуску облігацій становить 100 тис. грн. На суму понад 2 мільйони гривень. Кошти залучаються шляхом укладання прямих договорів.

Відповідно до законодавства, сума субординованого боргу, що входить до складу власного капіталу банку, не повинна перевищувати 50% основного капіталу з щорічним зменшенням його вартості на 20%. Проте Закон від 23 червня 2009 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подолання негативних наслідків фінансової кризи» збільшує максимальний розмір залучених коштів за субординованим боргом до 100% основного капіталу банку. За цей період кошти, залучені на умовах субординованого боргу, повністю перераховуються до капіталу банку без урахування обмежень щодо додаткового капіталу.

Запровадження цієї норми активізувало процес капіталізації банків. Однак, враховуючи недостатній рівень економічної активності в Україні та зростання загрози другої хвилі світової економічної кризи, забезпечити необхідну капіталізацію банків до кінця 2011 року не вдалося. Тому наприкінці 2011 р. Комітет з питань фінансів, банківської справи, податкової та митної політики Верховної Ради України запропонував продовжити термін дії закону до 1 січня 2021 р., щоб не допустити процесу декапіталізації банків [6].

Внесення таких змін дозволить банкам задовольнити вимоги до капіталу та сприятиме ефективному розвитку банківської системи в посткризовий період. На рисунку показано динаміку зміни суми субординованої заборгованості банку за останні роки. 2.2.

Джерело: [12]

Рис. 2.4. Динаміка обсягу субординованого боргу Приватбанк за 2014–2020 рр., млн. грн.

З моменту прийняття закону субординований борг банку різко зріс – понад 12 мільярдів гривень. У найближчі роки тенденція до збільшення обсягу субординованої заборгованості банку збережеться, досягнувши 34 602 млн грн. На початку 2020 р

Залучення субординованого боргу для банку ґрунтується на таких підставах:

- по-перше, збільшення капітальної бази банку без збільшення кількості його власників;
- По-друге, субординовані зобов'язання є дешевшим джерелом власного капіталу, ніж випуск акцій, тому ризик нижчий;
- відсотки за субординованим боргом сплачуються за рахунок збільшення валових витрат;
- інвестиційні ризики учасників ринку обмежені в часі, оскільки субординований борг залучається на довгостроковій основі [3, с. 18].

При цьому необхідно враховувати недоліки, притаманні цьому джерелу збільшення власного капіталу банку. У результаті амортизації субординованого боргу погіршується співвідношення між власним капіталом і зобов'язаннями

банку, що знижує його надійність та обмежує можливості збільшення доходу та прибутку.

Залучення субординованого боргу у вигляді облігацій залежить від кон'юнктури ринку та ціни цінних паперів. Крім того, банк несе додаткові витрати на організацію, розміщення та реєстрацію випуску субординованих облігацій відповідно до вимог нормативно-правових актів Національного банку та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Слід також зазначити, що збільшення власного капіталу за рахунок субординованого боргу є лише тимчасовим вирішенням проблеми капіталізації банківської системи, оскільки сума таких зобов'язань включається до складу додаткового власного капіталу банку лише на строк п'ять років. амортизація [4]

Таким чином, результати аналізу власного капіталу Приватбанку, незважаючи на низку притаманних недоліків, свідчать про збільшення власного капіталу, насамперед за рахунок статутного капіталу та субординованого боргу.

2.3. Вплив власного капіталу на фінансову стійкість та ліквідність банку

Успіх банківських установ у сфері управління власними ресурсами певною мірою зумовлений специфікою державного регулювання достатності власної ресурсної бази комерційного банку в ролі Національного банку [4].

У вітчизняній банківській системі національні комерційні банки встановлюють два основних стандарти власної ресурсної бази [2]:

- 1) Н1 - регулятивний капітал, не менше 200 млн грн.;
- 2) Н2 - норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу, не менше 10 відсотків.

З метою відповідності власної капітальної бази досліджуваного банку

станом на 01.11.2021 року проаналізуємо у таблиці 2.5 рівень відповідності економічним нормативам НБУ.

Таблиця 2.5

**Ступінь виконання КБ Приватбанк економічних нормативів на
01.11.2021 р.**

Норматив	Значення	Критична межа
Н1 (тис. грн)	43029104	20 млн. грн.
Н2 (%)	28,58	> 10%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності банку

На основі таблиці 2.5 визначаємо, що регулятивний капітал (Н1) є одним з основних показників діяльності комерційного банку, головна мета якого – зменшити та захистити негативний вплив будь-яких ризиків, з якими стикається будь-яка банківська установа під час своєї діяльності. стабільність роботи. Регулятивний капітал банку [1] включає:

- основний капітал;
- додатковий капітал.

Також норматив регулятивного капіталу коригується на відволікання та визначає мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1) відповідно до чинного законодавства – не менш ніж 200 млн. грн.

Норматив регулятивного капіталу КБ «Приватбанк» становить 43029104 тис. грн. Іншими словами, можна зробити висновок, що власні ресурси аналітичного банку значно перевищують нормативи, встановлені Нацбанком.

2. Норматив достатності регулятивного капіталу (Н2) вводиться для компенсації надмірного ризику кредитного ризику комерційного банку та ризику неповернення банківських активів кредиторам та вкладникам комерційного банку.

Стандарт Н2 розраховується як співвідношення регулятивного капіталу та

загальних активів і позабалансових активів, скоригованих на суму резервів для активних операцій та суму безумовних зобов'язань або застави за кредитами (розміщенням у боргові цінні папери). Форма застави та рівень кредитного ризику зважені [3].

Нормативне значення Н2 має бути не менше 10 відсотків. У КБ Приватбанку норматив становить 28,58%. Можна зробити висновок, що інший коефіцієнт власних ресурсів для досліджуваного комерційного банку значно перевищує нормативне значення та відображає достатність власної ресурсної бази науково-дослідної банківської установи. Іншими словами, можна зробити висновок, що стандарт Приватбанку відповідає стандартам Нацбанку.

Окрім відповідності стандартам капіталу, кожній банківській установі в системі управління важливо вивчити та оптимізувати ресурси для створення власної ресурсної бази та їх структури для прийняття обґрунтованих рішень.

У таблиці 2.6 аналізуємо динаміку власної ресурсної бази Приватбанку за 2016-2020 роки та вивчимо склад її джерел.

Таблиця 2.6

Оцінка складу та динаміки власних ресурсів КБ Приватбанк у 2016-2020 роках

Активи	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Темп зростання 2020/2016, %
Акціонерний капітал	50695	206060	206060	206060	206060	406,5
Емісійний дохід	23	23	23	23	23	-
Внески у капітал отримані, але ще не зареєстровані	141591	-	-	-	-	-
Резерв переоцінки приміщень	783	747	687	614	598	76,2
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів для подальшого продаж	521	(429)	(3303)	(1274)	(2937)	-563,7

Продовження табл. 2.6

Результат від операцій з акціонером	9934	12174	12174	12174	12174	122,5
Загальні резерви та інші фонди	1619	6211	6211	6850	8481	523,84
Накопичений дефіцит	(176048)	(199943)	(190388)	(169918)	(171665)	-97,51
Усього власного капіталу	(882)	24793	31464	54529	52825	5989,2

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності КБ Приватбанк

На підставі таблиці 2.6 підсумуємо, що динаміка власного капіталу є позитивною і показує зростання його обсягу у 2020 році.

Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу, у складі власного капіталу був позитивним через збільшення їх обсягу. Неврегульовані збитки також відзначаються негативною динамікою, що вже є негативною тенденцією і це свідчить про невдале розміщення власних ресурсів, що відбивається на негативних результатах роботи в цілому.

Однак, слід зазначити, що така ситуація пов'язана з неефективністю управління.

У сучасних умовах економічної нестабільності підвищення ефективності управління власною ресурсною базою комерційних банків є ключовим фактором формування стійкої фінансової безпеки банку та його надійності для вкладників та національної економіки в цілому.

Процес управління власними ресурсами повинен здійснюватися відповідно до характеру комерційного банку та на основі відповідних методів, інструментів і, перш за все, вивчення та управління несприятливими факторами, своєчасного та повного використання прихованих резервів і можливостей.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ І ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

3.1. Достатність капіталу банківських установ України: сучасний стан та міжнародний досвід

Від відповідного розміру банківського капіталу залежить фінансова стійкість і надійність банківської установи, її розвиток в умовах глобалізації економіки. Досвід світової фінансової кризи показує, що банкам необхідно продовжувати вдосконалювати свою стратегію управління капіталом, встановлюючи її якісні та кількісні критерії для покриття непередбачених втрат. Достатній капітал відкриває перспективи розвитку банку і, навпаки, його недостатній рівень суттєво гальмує поточну банківську діяльність та унеможливує досягнення банком фінансової стабільності в довгостроковій перспективі. Тому достатність капіталу банку та його регулювання є дуже важливим як для світової банківської системи, так і особливо для українських банків.

У працях авторів зарубіжної наукової школи сутність банківського капіталу зводиться до його загальноприйнятого математичного визначення, як різниці між активами та пасивами банку. Іноземні вчені розглядають капітал як специфічний актив, що належить фізичній особі чи організації і призначений для інвестування або створення банку чи компанії (Оксфордські словники). Інший західний ресурс Investopedia розглядає капітал банківських установ як мережу, яка дозволяє кредиторам задовольняти свої вимоги щодо ліквідації активів банку.

Враховуючи погляди вітчизняних вчених, слід зазначити, що банківський капітал – це специфічний фонд, до якого входять акціонерні, боргові та позикові

кошти, які банк повинен створити, фінансові, матеріальні та інші активи для забезпечення своєї діяльності, фінансової стабільності та доходів в довгостроковій перспективі.

Якщо розглядати міжнародний досвід регулювання капіталу банківських установ, то перш за все необхідно відзначити міжнародні стандарти, розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду в рамках комплексного пакету реформ міжнародної системи банківського регулювання та нагляду. Базельські стандарти покликані підвищити фінансову стійкість банків та захистити права клієнтів фінансових послуг. У 2010 році було схвалено Базельську угоду III, яка мала бути повністю реалізована в 2019 році.

Основною метою цієї угоди є підвищення якості та прозорості банківського капіталу, запровадження механізму покриття ризиків за рахунок капіталу, а також заохочення кроків щодо збільшення резервів капіталу банківських установ. Тепер основний капітал банків має складатися переважно з нерозподіленого прибутку та простих акцій. Базель III запроваджує нові стандарти капіталу та ліквідності.

Якщо порівняти «Базель-III» з попереднім «Базель-II», то можна виділити наступні ключові зміни:

1. Затвердження нових вимог до якості капіталу (запровадження нових стандартів щодо мінімального розміру капіталу першого рівня та капіталу першого рівня, а також їх подальше вдосконалення).

2. Підвищення вимог до достатності капіталу (акціонерний капітал збільшиться з 2% до 4,5%; капітал першого рівня збільшиться з 4% до 6%; загальний капітал залишиться на рівні 8%).

3. Широке розширення покриття ризиків у формулі достатності капіталу та підвищення вимог до позабіржових операцій, а також перерахунок рівня кредитного ризику з урахуванням впливу можливого фінансового стресу.

4. Введення коефіцієнта левериджу (відношення капіталу до активів, тобто невагомого).

5. Зміни коефіцієнтів ліквідності, зокрема покриття ліквідності та показників чистої стійкості (ліквідних активів має вистачити на 30 днів у разі відтоку грошових коштів).

6. Також посилено нагляд за корпоративним управлінням, стрес-тестування, консолідацію ризиків, підвищено прозорість у складних фінансових операціях.

7. Додатково буде введено новий буфер зберігання капіталу (для покриття втрат у періоди фінансово-економічної нестабільності, створений лише за рахунок основного капіталу (2,5%) та антициклічного типу буфера капіталу).

Національний банк, як і багато інших світових центральних банків, поступово впроваджує аспекти цієї угоди, тому вимоги щодо мінімального рівня регулятивного капіталу банку вже підвищено при розрахунку коефіцієнта покриття ліквідності (LCR). Нацбанк також працює над планами впровадження чотирьох фундаментальних актів для європейського банківського сектору: Директиви ЄС 2013/36 та Регламенту ЄС 75575/2013 (пакет CRD/CRR IV), які визначають правила доступу до кредитних установ та інструментів. для пруденційного нагляду та наглядових повноважень; Директива 2009/110 / ЄС (визначає правила пруденційного нагляду за установами електронних грошей); Директива 2002/87 / ЄС Додатковий нагляд за банківськими групами.

Запровадження «Базель III» на першому етапі має такі позитивні та негативні наслідки для українських банківських установ:

1. Позитив: підвищиться рівень конкурентоспроможності українського банківського сектору; буде узгоджено структуру активів банківських установ та їх обсяг; з'являться нові фінансові та банківські послуги; Буде створена спеціальна система антикризового управління для банківських установ на

випадок різних ризиків; підвищиться рівень фінансової стійкості та платоспроможності багатьох банків; зниження впливу ризиків на загальну банківську систему країни тощо.

2. Негатив: банки, які не відповідають новим вимогам щодо відповідності та ліквідності регулятивного капіталу, будуть ліквідовані (така тенденція спостерігається в банківському секторі України, але з іншого боку – це може бути позитивним результатом, оскільки банківська система більш стабільна і витримує багато ризиків)); На перших етапах спостерігатиметься зниження попиту інвесторів на акції банківського сектору, оскільки банки зменшуватимуть розмір дивідендів шляхом реформування капіталу та приведення його у відповідність до нових стандартів; У короткостроковій перспективі спостерігатиметься зниження кредитування клієнтів через запровадження нових вимог до капіталу та ліквідності в банках.

Для підвищення достатності капіталу банківських установ в Україні фінансові експерти та науковці рекомендують наступні кроки:

- залучення субординованого боргу;
- залучення капіталу іноземних інвесторів у банківський сектор;
- зменшення частки високоризикових активів;
- реформування корпоративної стратегії, особливо в частині надання банківських послуг для отримання більшого прибутку;
- збільшення капіталу банку за рахунок додаткових коштів власників та емітентів банку;
- сприяти консолідації слабких банків із провідними банками, що діють в Україні, через механізм реструктуризації (через злиття чи поглинання, це покращить репутацію банківського сектору в цілому, збільшить кількість та вартість послуг тощо);

- продовжувати реалізовувати всі аспекти Базельської угоди з урахуванням досвіду інших провідних країн.

Таким чином, повне виконання Базельської угоди покращить фінансову стабільність та стійкість вітчизняних банків, відновить довіру клієнтів, зменшить вплив ризиків на їх діяльність та відкриє перспективи для розвитку вітчизняного банківського сектору та економіки як цілий.

3.2. Методичні підходи щодо визначення чинників управління власним капіталом банків України

Важливо визначити чинники, що призвели до такої ситуації у вітчизняній банківській системі. Однак, щоб врахувати їх вплив як на розмір власного капіталу, так і на розмір статутного капіталу, результиуючим показником є частка статутного капіталу у власному капіталі. Давайте розглянемо фактори, які можуть вплинути на розмір власного капіталу. На нашу думку, їх можна поділити на дві групи факторів: зовнішні та внутрішні. Внутрішні фактори включають [13]:

- розмір активних операцій: з орієнтацією на певне коло клієнтів банки повинні мати власний капітал для задоволення потреб постійних клієнтів без шкоди встановленим стандартам;

- особливості клієнтів банку: переважання великих підприємств серед клієнтів банку потребує більшого обсягу власного капіталу, який має такий самий обсяг активних операцій, ніж банк для дрібних клієнтів, оскільки перший банк має більше ризиків на одного позичальника;

- характер і рівень ризику активних операцій - орієнтація банку на високоризикові операції з використанням новітніх технологій вимагає від банку

збільшення своїх коштів, і, навпаки, зменшення власного капіталу банку щодо переважання кредитів з мінімальним ризиком у кредитний портфель банку.

Однак, на нашу думку, неможливо проаналізувати внутрішні фактори всієї банківської системи, оскільки вони залежать від специфіки кожного банку, зокрема від напряму діяльності, мети кредитно-депозитної політики, якості фінансової та організаційний менеджмент, банківський маркетинг.

До зовнішніх факторів належать:

- рівень інфляції, який показує, як змінилися ціни в економіці, і вимірюється як різниця між індексами цін (індексом споживчих цін, дефлятором ВВП тощо) та значенням цього індексу за певний період (у відсотках) і 100%. Але через високий рівень інфляції у 2014-2015 рр. за основу беремо темпи зростання інфляції в країні;

- рівень ВВП, що відображає рівень розвитку вітчизняної економічної системи;

- зовнішній борг, що характеризує боргові зобов'язання держави перед нерезидентами щодо погашення боргу (основної суми боргу) та відсотків за ними;

- рівень розвитку банківської системи України, що розраховується як відношення іноземних активів до ВВП;

- рівень розвитку ринку цінних паперів в Україні, розрахований як відношення ринкової капіталізації до ВВП;

- облікову ставку, що вказує на напрямок грошово-кредитної політики Національного банку України.

Зовнішні фактори не контролюються. Банк не може контролювати та розраховувати їх вплив. Однак при цьому необхідно враховувати можливість їх впливу на формування власного капіталу. Аналіз рівняння регресії дозволяє

зробити наступні висновки щодо впливу зовнішніх факторів на співвідношення статутного капіталу до приватних банків в Україні:

- зовнішні фактори, такі як рівень інфляції, валовий зовнішній борг, рівень розвитку банківської системи (ВВП/ВВП) та облікова ставка, знаходяться в оберненій залежності від співвідношення статутного капіталу до власного капіталу українських банків. Це означає, що зі збільшенням цих показників відношення статутного капіталу до власного зменшується. Це може бути пов'язано зі зменшенням статутного капіталу або збільшенням власного капіталу, але з джерел, відмінних від статутного капіталу;

– якщо говорити про показники «валового внутрішнього продукту» та «ринкової капіталізації щодо ВВП», то вони безпосередньо пов'язані із співвідношенням статутного капіталу українських банків до власного капіталу.

Таким чином, відношення статутного капіталу до власного капіталу збільшується зі зростанням «валового внутрішнього продукту» та «ринкової капіталізації до ВВП», що може відбуватися на тлі зменшення власного капіталу. На сучасному етапі розвитку банківської системи виявлені та проаналізовані автором фактори також впливають на наявність джерел збільшення власного капіталу банків.

Одним із найважливіших джерел зростання власного капіталу є прибуток. Основною перевагою використання прибутку як джерела збільшення капіталу є те, що він є найдешевшим і не становить загрози інтересам акціонерів банку. Проте в останні роки діяльність української банківської системи не є прибутковою, в основному через аналізовані фактори.

На даному етапі ще одним потенційним шляхом збільшення власного капіталу банківської системи є залучення до банків додаткового статутного капіталу на основі додаткових випусків акцій або вкладів власників або засновників банку. Проте в умовах фінансової кризи його було важко знайти

серед власників банків, що супроводжувалося фактичною відсутністю ринку цінних паперів, на якому можна було б продавати додаткові випуски цінних паперів.

Власний капітал також можна збільшити за рахунок субординованого боргу. Цей спосіб поповнення капіталу дуже популярний (але доступний не всім) серед банківських установ, оскільки дозволяє банкам дотримуватись економічних стандартів регулювання розміру та достатності власного капіталу, підвищувати прибутковість та знижувати його вартість.

Залучати кошти за субординованим боргом дешевше, ніж випускати акції, відсотки за субординованим боргом сплачуються за рахунок збільшення валових витрат, що зменшує суму прибутку, а отже, сума податку, боргових зобов'язань не дає права їх власникам повернення раніше п'яти років, не може бути повернено з ініціативи інвестора, може вільно брати участь у відшкодуванні збитків, дозволяє відстрочити виплату відсотків. Проте, субординований борг може бути недоступний багатьом банкам, оскільки інвестори погоджуються на такі умови лише з банками, яким вони довіряють. Інвестори неохоче співпрацюють з невеликими банками через високі ризики.

Таким чином, власний капітал банку - це кошти, вкладені акціонерами (засновниками банку), а також кошти, створені в процесі діяльності банку для забезпечення його економічної незалежності та фінансової стійкості на весь період діяльності. Основною складовою власного капіталу банку є статутний капітал. Сучасний етап розвитку банківської системи України супроводжується низьким рівнем власного капіталу банків. На це впливає ряд факторів, поділених автором на зовнішні та внутрішні. До внутрішніх факторів належать обсяги активних операцій, особливості клієнтів банку, а також характер і рівень ризику активних операцій, вивчення яких має проводитися на рівні окремих банків.

До зовнішніх факторів належать: рівень інфляції, рівень ВВП, зовнішній борг, рівень розвитку банківської системи, рівень розвитку ринку цінних паперів, облікова ставка. На основі кореляційно-регресійного аналізу автор проаналізував вплив цих факторів на величину як власного, так і статутного капіталу, як результат – співвідношення статутного капіталу до власного капіталу. Серед основних джерел збільшення власного капіталу банку автор виділяв прибуток від банківської діяльності, кошти акціонерів та субординований борг. Тому для підвищення рівня власного капіталу банку необхідно подолати кризу як у вітчизняній банківській системі, так і в соціально-економічній системі. Такі зусилля ще більше стимулюватимуть розвиток банківської справи в країні, що розширить можливості банків щодо збільшення власного капіталу.

3.3. Рекомендації щодо удосконалення процесу управління власним капіталом банку

З одного боку, високий рівень капіталізації банківської системи дозволить фінансово підтримувати економічний розвиток країни та гарантувати стабільність в умовах глобалізації та міжнародної фінансової інтеграції. З іншого боку, достатній обсяг власних коштів банку забезпечує його стабільну роботу та сприяє нейтралізації ризиків, притаманних процесу його діяльності. Капітал банку передбачає можливі збитки і тим самим створює основу для підтримки довіри вкладників до банку, а також визначає кредитоспроможність банку.

Це визначає важливість механізму управління капіталом банків не тільки в розвитку національної економіки, а й у міжнародному контексті, про що свідчить прийняття Міжнародної конвергенції «Базель III», яка визначає умови достатності капіталу, заохочує банки до капіталізації, враховуючи фінансові ризики в умовах економічної нестабільності. На макроекономічному рівні обсяг

власного капіталу є основою кредитно-інвестиційного потенціалу банківського сектору економіки, запорукою його надійності та розвитку. Висококапіталізовані банки мають значні інвестиційні можливості, вони більш ефективно виконують функцію перерозподілу фінансових ресурсів у національній економіці через масштабну економіку, яка характеризується високою стійкістю до економічної нестабільності.

Навпаки, низька капіталізація банківського сектору економіки країни обмежує його можливості для сталого розвитку. Тому необхідно стимулювати зростання банківського капіталу шляхом створення відповідних регуляторних та фіскальних важелів на макрорівні. На макрорівні основним показником, який використовується для оцінки капіталізації банків, є відношення власного капіталу до ВВП. На думку вітчизняних та зарубіжних вчених, для забезпечення економічного розвитку країни обсяг капіталу в банківській системі має становити не менше 6-7% ВВП [8]. Відношення власного капіталу до ВВП станом на 1 січня 2011 р. становило 14,7% ВВП, що позитивно характеризує функціональні можливості банківської системи щодо забезпечення потреб національної економіки [9].

Для порівняння, в Росії цей показник вдвічі нижчий за рекомендований показник. Аналіз показує, що останніми роками спостерігається тенденція до перевищення темпів зростання власного капіталу вітчизняних банків порівняно з зростанням ВВП, а також збільшення частки власного капіталу українських банків у ВВП: з 7,98% до 14,7% у докризовий період. Враховуючи те, що за звітний період показник достатності регулятивного капіталу банківської системи України знизився (з 18% на початку 2003 року до 13,92% у 2008 році, але почав зростати після 2008 року) перевищив нормативне значення (10%). Це є підставою говорити про позитивні тенденції в динаміці показника. Це може сприяти

подальшому економічному розвитку країни та підвищенню рівня капіталізації українських банків.

На мікроекономічному рівні управління банківським капіталом включає прогнозування розмірів банків з урахуванням зростання балансових і позабалансових операцій, рівня фінансових ризиків, забезпечення достатності різних структурних компонентів капіталу відповідно до національних правилами. використання великих літер. При управлінні капіталом банку необхідно враховувати критерії відбору та економічні характеристики кожного із методів збільшення власного капіталу, якість складових капіталу [9].

Ключовим елементом у цьому випадку є концепція механізму управління капіталом, яка регулює позицію банку в управлінні власним капіталом та визначає його ключові складові не лише для забезпечення достатнього капіталу, а й для покращення організаційно-економічного забезпечення та стимулювання банків. Зарубіжний досвід свідчить про взаємозв'язок між рівнем капіталізації банківської системи та рівнем економічного розвитку.

На початок 2020 року капіталізація російських банків становила 90 млрд євро, у США - 496 млрд євро, у Франції - 390 млрд євро, у Німеччині - 354 млрд євро, у Великобританії - 350 млрд євро, Іспанія – 350 млрд євро. 210 мільярдів євро, 112 мільярдів євро в Нідерландах і 100 мільярдів євро в Швейцарії.

В Україні ж загальна сума власного капіталу діючих українських банків станом на 1 травня 2011 року становила 143,681 млн. грн. або 12,5 млрд євро [10], що еквівалентно власному капіталу середнього європейського банку і значно нижче власного капіталу найбільших банків розвиненого світу.

На думку іноземних експертів Standard & Poor's, рівень капіталу більшості сильних фінансових компаній був недостатнім для підтримки потенціалу для активної діяльності в умовах підвищеної економічної нестабільності, а якість та достатність капіталу багатьох компаній були низькою. Рівень сильних банків [9].

Автори дослідження зазначають, що за рейтингом Standard & Poor's середній показник достатності капіталу для сильних банків становить 6,7%.

Так, найсильніші західні банки, що діють в Україні, Росії та Польщі, а саме BNP Paribas і Societe Generale, мають достатність капіталу 7,2%, Barclays Bank і Credit Suisse - 6,9%, Unicredit - 6,3%, Deutsche Bank - 6,1%. Американська Citigroup і швейцарський банк UBS увійшли до нижчих позицій у рейтингу достатності капіталу. У цій частині рейтингу також три сильні японські банки – Mitsubishi UFJ Financial, Sumitomo Mitsui Financial Group, Mizuho Financial Group [9].

Тому ми пропонуємо комплексне вирішення проблеми вибору джерел зростання капіталу банку. Зокрема, необхідно забезпечити вдосконалення банківського законодавства на макрорівні, активізувати роль банківських асоціацій, активізувати регуляторну політику Національного банку, створити рейтингову систему та підвищити конкурентоспроможність вітчизняних банків порівняно з іноземними.

На мікрорівні – впровадження ефективних інструментів збільшення капіталу шляхом удосконалення системи фінансового менеджменту в комерційних банках. У зв'язку з цим слід звернути увагу на участь Національного банку України, комерційних банків та держави у процесі капіталізації українських банків. Процес капіталізації банківської системи має бути дією Національного банку, спрямованою на підвищення ефективності діяльності банків, адекватне покриття ризиків з поступовим збільшенням капіталу, що в свою чергу забезпечує повний кредитний та інвестиційний потенціал у всіх сферах національної економіки та зовнішньоекономічної діяльності.

На сучасному етапі розвитку банківської системи в умовах економічної нестабільності ставиться питання підвищення конкурентоспроможності банків порівняно з іноземними банками при збереженні національних переваг усієї

банківської системи щодо іноземного капіталу. Необхідно забезпечити систему управління, яка забезпечить стабільність вітчизняних банків, з одного боку, та їхню ефективність та динамічне зростання за рахунок інтенсивності збільшення частки іноземного капіталу в українських банках до 40,9% [2].

Важливим кроком у розвитку вітчизняного банківського ринку є стимулювання відкриття філій іноземних банків у окремих містах та спеціальних економічних зонах, що частково сприятиме розвитку банківського ринку в цілому, в регіонах та інших іноземних партнерів. Вважаємо, що в структурі статутного капіталу банківської системи України необхідно встановити загальну квоту іноземного капіталу в розмірі не більше 50 відсотків, встановити ліміти на активні та валютні операції банків з іноземним капіталом. Необхідність такого обмеження зумовлена тим, що в Україні поряд з розвитком банків з іноземним капіталом є можливість розвитку внутрішнього капіталу та підвищення ефективності.

У разі виникнення в країні непередбачених обставин (політичних чи економічних), коли іноземні банки можуть припинити свою діяльність в Україні, вітчизняного банківського капіталу має бути достатньо для запобігання кризових явищ у банківській системі та економічного занепаду. Загальна квота участі іноземного банківського капіталу в Україні має бути визначена законом. У сфері вдосконалення банківського законодавства необхідно уточнити розмір капіталу для банків, капітал яких на даний момент становить менше 120 мільйонів гривень, що має бути відображено в Законі України «Про банки і банківську справу». Незважаючи на те, що банки не досягли розміру капіталу, рекомендується Національному банку України застосувати механізм «примусового злиття» банків та ввести обмеження чи заборони на кредитування банків у розмірі їх капіталу.

У зв'язку з цим Національний банк України має стимулювати та підтримувати процес реальної концентрації капіталу в банківському секторі. Аналіз концентрації вітчизняного капіталу у формі злиття чи поглинання показує, що банки, основна діяльність яких спрямована на обслуговування певної групи підприємств, переважно вітчизняні банки третьої та четвертої груп, є потенційними кандидатами на поглинання чи поглинання. Саме ці банки об'єктивно поєднують процес злиття та поглинання, що вимагає від Національного банку спрощення юридичних процедур консолідації капіталу банків. На цьому етапі важливим фактором підвищення капіталізації банків є підвищення якості корпоративного управління.

В Україні поширеною практикою є участь дрібних акціонерів в управлінні корумпованими банками за рахунок отримання прибутку та додаткових зобов'язань банку перед власниками великих акцій. Для вирішення цієї проблеми створено нормативно-правову базу – Закон України «Про акціонерні товариства», згідно з яким існуючі банки, зареєстровані у формі відкритих акціонерних товариств (Публічні), будуть перетворені у відкриті акціонерні товариства (Приватні).

Тому ми вважаємо, що зміна форми організації підвищить прозорість банків і дозволить ринку продемонструвати реальну ефективність, що, в свою чергу, вирішить проблему капіталізації шляхом відкритого продажу акцій на ринку. Відповідно до законодавства ми рекомендуємо вітчизняним банкам дотримуватися вимог Базельського комітету щодо розкриття інформації. Такий підхід спрямований на підтримку та зміцнення ділової репутації та авторитету банку через інформаційну відкритість та прозорість та рекомендований широкому загалу. Професійна інформація, відгуки клієнтів, створення блогів на сайтах банків забезпечать позитивну репутацію банків, дозволять їм успішно конкурувати на фінансовому ринку України.

Не менш важливим шляхом підвищення капіталізації українських банків є участь держави у стимулюванні капіталізації прибутку в банках, надання фінансової допомоги банківським установам. У 2008 році відповідно до постанови 60 960 затверджено порядок участі держави в капіталізації банку. Згідно з документом, Національний банк України встановлює критерії для визначення спроможності держави брати участь у капіталізації банків, проводити діагностику банків із залученням аудиторської компанії, на підставі якої має право: збільшити статутний капітал банку, в тому числі інвесторів; призначення тимчасової адміністрації (тимчасовий адміністратор може прийняти рішення про продаж банку, його частин, реорганізацію банку, зменшення статутного капіталу, пропозицію Національному банку про ліквідацію банку); внести до Кабінету Міністрів пропозицію щодо участі держави в капіталізації банку.

Зараз держава контролює чотири українські банки - Ощадбанк (100% державна власність), Експортно-імпортний банк (100% державна власність), Родовід Банк та Укргазбанк (99,9% державна власність). Під час кризи два останні банки були націоналізовані державою. Частка власного капіталу державних банків у загальному капіталі банківської системи становить 25%, порівняно з 2008 р. – 7%. Через обмеженість капіталу державні банки вичерпали можливості для подальшого зростання. Основною проблемою діяльності державних банків в Україні є відсутність системного уявлення про їх роль у реалізації кредитної складової національної економічної політики. Збільшення статутного капіталу державних банків відновить динамічний розвиток, розширить їх можливості на банківському ринку, дозволить брати участь у великих інвестиційних програмах, насамперед у фінансуванні стратегічно важливих проектів загальнодержавного значення. Важливим кроком у підвищенні капіталізації банківської системи має стати вдосконалення системи управління ризиками в банках.

Вважаємо, що банки повинні керуватися такими принципами системи управління ризиками:

- наявність стратегії управління ризиками; - наявність відповідної організаційної структури;
- принцип колегіальності, розмежування конфлікту інтересів. Ми рекомендуємо вітчизняним банкам використовувати моделі управління ризиками, які базуються не лише на середніх даних, а й з урахуванням критичної інформації, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності.

Тому необхідно по-новому підходити до побудови моделей управління ризиками в сучасних умовах, використовуючи найкращі міжнародні банківські практики та впроваджуючи рекомендації Базельського комітету. Зокрема, ефективним для банків буде метод стрес-тестування, який покращить та покращить систему управління банківськими ризиками, систему внутрішнього рейтингу в умовах економічної нестабільності.

Для підвищення капіталізації української банківської системи ми пропонуємо створити рейтингову систему в Національному банку України, яка посилить нагляд і контроль за банками у сфері управління банківським капіталом та суспільного діалогу, підвищить довіру населення. банки. Підвищення капіталізації банківської системи також сприятиме підвищенню її конкурентоспроможності та опосередковано покращить організаційну структуру банківської системи через консолідацію банківського капіталу.

Запровадження рейтингової звітності банків та підвищення ролі банківських асоціацій безпосередньо вплине на окремі групи населення, підвищить їх соціальну функцію, створивши відкритий діалог між банками та громадськістю. Заходи, запропоновані державою, Національним банком України та комерційними банками, дозволять нам застосувати нові підходи в банківській практиці в процесі управління капіталом банківської системи, що дозволить

підвищити вартість акцій банку, збільшити власний капітал та забезпечити банки з кредитним та інвестиційним потенціалом. Таким чином, шляхи підвищення капіталізації банківської системи, які ми пропонуємо, тісно пов'язані між собою.

Таким чином, удосконалення та стабілізація законодавчої бази матиме прямий вплив на капіталізацію банківської системи України, а також сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних банківських установ порівняно з іноземними. Сукупний ефект цих заходів, безумовно, сприятиме відновленню довіри до банківської системи та підвищенню капіталізації української банківської системи, а також підвищить конкурентоспроможність вітчизняних банків на світових фінансових ринках та забезпечить фінансову стабільність національної економіки. Це, у свою чергу, стимулюватиме розвиток реального сектору економіки та створить умови для формування стабільного конкурентного середовища у банківському секторі та національної безпеки загалом.

ВИСНОВКИ

Невід'ємною умовою включення будь-яких грошей до власного капіталу банку є його здатність виконувати роль резервного (страхового) фонду для покриття непередбачених збитків, завданих у процесі діяльності банку. Це дозволить банку проводити більше поточних операцій. Однак не всі елементи капіталу мають однакові захисні властивості. Деякі з них мають характеристики, що впливають на здатність продукту компенсувати очікувані витрати. Ці елементи структури власного капіталу банку поділяються на два структурні рівні:

- основний капітал, що представляє собою капітал першого рівня;
- додатковий капітал - другий рівень.

Статутний капітал - вартість вкладень акціонерів (засновників та учасників) банку на створення його активів або більше банківської діяльності, а також забезпечення інтересів вкладників і кредиторів банку.

Аналіз статутного капіталу банку слід проводити за такими напрямками: формування статутного капіталу на момент утворення банку; порядок збільшення статутного капіталу; порядок зменшення статутного капіталу.

Стратегія Приватбанку базується на таких ключових компонентах:

- збільшення вартості власності шляхом створення хорошого банку та відновлення вартості проблемних кредитів з метою компенсації допомоги, яку надає держава;
- орієнтація банку на роздрібний сегмент із значною часткою малого та середнього бізнесу та незначною часткою в корпоративному сегменті;
- удосконалення системи управління ризиками та практики роботи з проблемними кредитами;
- оптимізація операційних витрат та організаційної структури Банку;
- підготовка банку до капіталізації держави (до 2022 року).

Власний капітал Банку зменшився на 21,11%: 54,529 млрд. грн. Станом на 01.01.2020 43,017 млрд грн. Станом на 01.07.2020р. За цей період аналізу КБ «Приватбанк» не збільшував статутний капітал: станом на 1 липня 2020 року його обсяг залишився на рівні 206,060 млрд грн.

2. Кредитний портфель Банку за перше півріччя 2020 року скоротився на 5,53%: 59,544 млрд грн. Станом на 01.01.2020 56,250 млрд грн. Станом на 01.07.2020р.

При цьому з 01.01.2020 по 01.07.2020 портфель інвестиційних цінних паперів КБ «ПРИВАТБАНК КУ» збільшився на 26,10% до 191,872 млрд грн, а його частка в активах Банку зросла на 9,87 процентного пункту. До 59,00%. Станом на 1 липня 2020 року портфель інвестиційних цінних паперів Приватбанку складався з державних боргових цінних паперів (99,53% портфеля цінних паперів) та довгострокових облігацій Державної іпотечної компанії (0,47%). При цьому агентство повторює, що державні цінні папери визначаються як високоякісні активи, тобто активи з найнижчим рівнем ризику.

Обсяг грошових коштів та їх еквівалентів та обов'язкових резервів в активах КБ «ПРИВАТБАНК» станом на 01.07.2020 збільшився на 6,96% порівняно з 01.01.2020 до 42,698 млрд грн, а їх частка в структурі активів Банку зменшилась. 1,69 процентного пункту до 13,13%.

3. У II кварталі 2020 року КБ «ПРИВАТБАНК» повністю погасив заборгованість перед Національним банком: станом на 01.07.2020 року на балансі Банку ця стаття пасиву відсутня. Агентство нагадує, що станом на 1 квітня 2020 року заборгованість КБ «Приватбанк» перед Нацбанком становила 2,370 млрд грн. і в першому кварталі 2020 року знизився на 69,30%. У відомстві також зазначають, що заборгованість банку перед Нацбанком зменшилась на 21,35% у 2019 році, на 20,79% у 2018 році та на 31,32% у 2017 році. Агентство неодноразово заявляло, що Банк має достатню ліквідність для покриття цієї

заборгованості та потреба в її підтримці є технічною. Таким чином КБ «Приватбанк» ще раз продемонстрував здатність виконувати свої зобов'язання.

Основна складова капіталу банку як за вартістю, так і за розміром формується із статутного або власного капіталу шляхом випуску акцій або вкладів засновників. Статутний капітал може бути сформований лише за рахунок учасників або акціонерів. Не допускається його створення за рахунок банківських кредитів, коштів неприбуткових організацій (які за законом не мають права вести підприємницьку діяльність та отримувати дохід), бюджетних коштів не за призначенням.

Загальний аналіз капіталу банку включає визначення його основних компонентів (без урахування відволікання основного та додаткового капіталу) та розподіл статутного капіталу за окремим показником.

Загальний аналіз капіталу Банку здійснюється за стандартною методологією, що включає використання вертикального та горизонтального методів аналізу.

Позитивної оцінки заслуговують загальні зміни обсягу та структури капіталу.

За досліджуваний період загальна сума капіталу зросла на 2040 тис. грн., що становило 11,9% від суми капіталу на початок періоду. Темп приросту основного капіталу (14,2%) перевищив темп приросту додаткового капіталу (9,0%). Відповідно до інструкцій Нацбанку, додатковий капітал не повинен перевищувати розмір основного капіталу, тому перевищувати темпи зростання додаткового капіталу небажано.

Низький темп зростання статутного капіталу (1,1%) можна оцінити, лише порівнявши його розмір із нормою мінімального статутного капіталу (Н2), встановленим Національним банком. При цьому статутний капітал дещо перевищує встановлену норму, перераховану в національну валюту. Під час

аналізу $H2 = 7404$ тис. грн., що відповідає 1 млн. ЄВРО. Таким чином, подальше зростання статутного капіталу неможливе.

Визначити стійкість капіталу можна, оцінивши структуру та зміни протягом досліджуваного періоду. Загалом зміна обсягу капіталу та його складових позитивно вплинула на структуру капіталу: частка основного капіталу зросла на 1,15 в.п., на стільки ж зменшилась частка додаткового капіталу.

Наступним важливим стандартом, що регулює розмір капіталу, є коефіцієнт капіталу (MT) комерційного банку, який встановлює мінімальний розмір капіталу в 3 мільйони євро. На момент оцінки капіталу в національній валюті (на кінець періоду) норматив становив 22 120 000 грн. Іншими словами, як і статутний капітал, загальний капітал банку дещо перевищує встановлену норму.

Таким чином, в умовах нестабільної економіки доцільно і навіть необхідно дещо перевищувати встановлені норми в абсолютному вираженні, які залежать від коливань валютного курсу. Це перевищення знижує чутливість банку до зміни курсу національної валюти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О.І. Особливості формування капіталу комерційними банками в Україні. Інноваційна економіка. – 2014. – № 50. – С. 160–164.
2. Аржевітін С. М. Банківська система: стан і прогнози. Криза банківської системи: причини і шляхи виходу : матеріали наук.-практ. конф., 10 черв. 2015 р., м. Київ / Асоц. укр. банків; Ун-т банк, справи НБУ ; відп. ред. С. М. Аржевітін. К., 2015. С. 1420
3. Банковское дело: ученик. Под ред. О.И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистка, 2005. – 672 с.
4. Банківські операції: Підручник [Текст] /За ред. А.М. Мороза.–К.: КНЕУ,2000.– 384с.
5. Банківська система/навч.посіб; за ред. І.М.Мазур.- Дніпро:Пороги,2017.-444 с.
6. Банківська система України на шляху євроінтеграції : монографія за ред. С. А. Буковинського. К. : ЦНД НБУ, 2015. 496 с. (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
7. Васильченко З. М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація: Монографія. [Текст] – К.: Кондор, 2004. – 528 с.
8. Васюренко О.В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посіб.– К. : Знання, 2006. – 463 с.
9. Гасанов С. С. Державна підтримка капіталізації та реорганізації банків за участю держави у капіталі. Зарубіжний досвід та вітчизняна практика : монографія; ДННУ “Акад. фін. упр.”. К., 2015. 128 с.
10. Гасюк М. О. Трансформація банківської системи України в умовах руху іноземного капіталу : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 К., 2015. — 243 с.

11. Гаряга Л.О. Удосконалення управління фінансовими результатами банку. Наукове видання з економічних наук «Modern Economics». 2017. № 4. С. 23–34.
12. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник. Київ : КНЕУ, 2010. 599 с
13. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності : підручник. К. : КНЕУ, 2003. – 599 с.
14. Дані річної фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк», опубліковані на офіційному сайті. - URL: <http://static.privatbank.ua/files/annualconsolidatedЕпапсіа12019.pdf>.
15. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Дзюблюк О.В. Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин: монографія. Тернопіль : Збруч, 1996. – 140 с.
17. Дзюблюк О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків [Текст] / О. Дзюблюк, О. Владимир // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 5. – С. 26 – 33
18. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э.Дж. Долан ; пер. с англ. В. Лукашевича [и др.] ; под общ. ред. В. Лукашевича, М. Ярцева. – СПб. : Санкт-Петербург оркестр, 2009. – 496 с.
19. Дослідження ринку банківських послуг у 2017 році URL: <https://www.gfk.com/uk-ua/rishennja/news/financial-research-banks-ukraine-2017/>
20. Івасів І. Вплив іноземних банків на банківську систему України [Текст] / І.Івасів, Р. Корнилюк // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 10. – С. 84 – 91

21. Інструкція "Про порядок регулювання діяльності банків в Україні", затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 № 368 (зі змінами та доповненнями)

22. Калівошко О. М. Аналіз системно важливих комерційних банків. Облік і фінанси. 2019. № 1(83). С. 83-91. 7. Лубенець С. В., Гришунін В. В. Моделювання інтегрально-рейтингової оцінки інвестиційної привабливості банків. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Економічна», 2016. № 90. С. 97-107.

23. Карчева І.Я. Підходи до оцінки ефективності систем дистанційного банківського обслуговування / І.Я. Карчева // Економічний аналіз : зб. наук. праць / редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Т. 15. – № 1. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. – С. 259–267.

24. Кльоба Л. Г. Оцінювання рівня інноваційності банківських продуктів і послуг / Л. Г. Кльоба // Ефективна економіка. – 2018. – №6. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

25. Комісарчик О.В. Банківські послуги та їх специфіка в роздрібному банківництві / О. В. Комісарчик// Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. КНЕУ. – 2018. – № 23. – С.430–438.

26. Корнєєв В. Фінансові інновації банків і можливості диверсифікації банківських послуг / В. Корнєєв // Світ фінансів. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – № 2. – С. 74–81.

27. Костюк О. Іноземний капітал у банківському секторі України в контексті трансформації моделі бізнесу європейських банків [Текст] / О. Костюк, О. Костюк // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 6. – С. 28 – 35.

28. Кривенко Л.В. Методичні підходи до визначення оцінки фінансової стійкості банківської системи. Вісник університету банківської справи НБУ. 2008. №3. С.105–111.
29. Криклій А.С. Банківський капітал: соціально-економічна сутність, склад та призначення. Фондовый рынок. – 2009. – № 39. – С. 12–15.
30. Ларіонова К.Л., Яремчук О.В. Управління формуванням обсягу та ціни власного капіталу банку. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_5_4/268-271.pdf.
31. Лобанова А.Л. Ресурсна політика комерційних банків України // Фінанси України. – 2015. – №1. – С.88–95
32. Медведєв М. Г., Ніколаєва О. А., Фоменко К. А. Економіко-математичне моделювання та прогнозування прибутку комерційного банку. Бізнес та інтелектуальний капітал інтелект XXI, 2014. № 5. С. 68-77. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2014/2014_5/9.pdf
33. Мельничук Л. Ю. Достатність капіталу як характеристика фінансової стійкості банку. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2015. -№ 1 .-С . 43-49
34. Мещеряков А.А. Організація діяльності комерційного банку. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 608с.
35. Михайлюк Р.В. Основні критерії оцінювання фінансової стійкості комерційного банку. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. Праць. Т. 17. - Суми : УАБС НБУ, 2016.-С . 224-232
36. Міщенко С. В. Поєднання функцій стратегічного розвитку та антикризового управління в діяльності центральних банків. Актуальні проблеми економіки.— 2016.— № 2.— С. 266—272.
37. Міщенко В.І. Банківські операції:підручник. К. : Знання, 2006. – 727 с.

38. Олійник Я.О. Субординований борг як зовнішнє джерело формування ресурсної бази банку. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 2. – С. 194–197.

39. Операційний менеджмент у банках : [навч. посібник] / [ред.: Л.М. Хміль, Р.Р. Коцовська, Б.І. Пшик]. – К. : УБС НБУ, 2017. – 319 с

40. Основні тенденції розвитку ринку банківських послуг в Україні. Гребенюк О.О. Регіональна науково-технічна конференція - 2015.

41. Офіційний сайт Національного банку України: Банківський нагляд. Основні показники діяльності банків України URL : <http://www.bank.gov.ua>.

42. Офіційний сайт АТ «Приватбанк» URL: <https://privatbank.ua>.

43. Панасенко Г. О., Ботніков Г. П. Модель бізнесу українських банків в залучені коштів клієнтів. Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем: збірник наукових праць. Київ, 2016. № 21. С. 228-254. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/1_32537/13-Panasenko.pdf?sequence=1

44. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121–III URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

45. Про розмір регулятивного капіталу банку // Лист НБУ від 14.10.2008 № 47-412/1061-13829.

46. Рожкова К. І. Капіталізація як фактор забезпечення фінансової стійкості банківської системи України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08; НАН України, ДУ “Ін-т економіки та прогнозування НАН України”.— К., 2015.— 22 с.

47. Савлук М. І. Банки і економіка / М. І. Савлук // Криза банківської системи: причини та шлях виходу : наук.-практ. конф. URL: <http://aiB.org.ua/ipbex.plip?op1ip::=cot content&task=view&id=67&Itemid=258>

48. Стабілізація банківської системи шляхом підвищення довіри до банків та забезпечення прозорості діяльності НБУ : аналіт. доп. Грудень 2015 р. / Нац. ін-т стратег, дослідж. URL: <http://www.niss.gov.Ua/articles/2129/>.

49. Фінанси України : наук.-теорет. та інформ.-практ. України. - Київ: [б. в.],Електронний ресурс]. Бир://йа.тіпГт.аоу.иа/?1апа=ш

50. Чорна О.М. Концепція підвищення ефективності формування власного капіталу банку. URL : <http://trade.donnuet.dn.ua/download/2012/34/Chorna.pdf>.

51. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts / A Revised Framework. Bank Committee on banking supervision.– Basel.- November 2005 URL : [http:// www.bis.org](http://www.bis.org).

ДОДАТКИ

Додаток А

Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2017 р.	31 грудня 2016 р.
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	25 296	30 159
Заборгованість банків	8	4 516	2 410
Кредити та аванси клієнтам	9	38 335	43 583
Вбудовані похідні фінансові активи	10, 11	34 336	27 044
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	10	90 354	64 409
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	11	36 322	-
Передоплата з поточного податку на прибуток		184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	433
Інвестиційна нерухомість	12	579	1 358
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	13	3 326	3 956
Інші фінансові активи		490	229
Інші активи	14	9 652	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	15	11 268	21 836
Активи, утримувані для продажу		117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		254 805	205 183
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	16	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	17	234	2 667
Кошти клієнтів	18	212 750	181 133
Випущені боргові цінні папери		2	2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	106	94
Резерви, інші фінансові та нефінансові зобов'язання	19	4 397	4 000
Субординований борг		129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		230 012	206 065
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	20	206 060	50 695
Емісійний дохід	20	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	20	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	13	747	783
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу		(479)	521
Результат від операцій з акціонером	10, 11	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	20	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(199 943)	(176 048)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		24 793	(882)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		254 805	205 183

Активация Windows
 Чтобы активировать Windows
 раздел "Параметры".

Додаток Б

АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	27 360	25 296	30 159
Заборгованість банків		-	2 903	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 616
Інвестиційні цінні папери:				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 538	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30	246
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 793	3 326	3 409
Інші фінансові активи	12	2 743	2 940	2 639
Інші активи	13	8 899	8 815	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 361	7 069	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 048	253 675	179 761
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	195	234	2 667
Кошти клієнтів	16	231 055	212 167	180 656
Випущені боргові цінні папери		2	2	2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	136	150	138
Інші фінансові зобов'язання	17	2 247	1 688	1 932
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 132	3 292	2 545
Субординований борг		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 584	230 056	206 109
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 695
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	687	769	805
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	19	6 211	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(190 388)	(201 139)	(201 536)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 464	23 619	(26 348)

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Додаток В

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 716	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 793
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кошти клієнтів	16	240 621	231 055
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 748	-
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 260	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	687
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(169 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Затверджено до друку та підписано 29 квітня 2020 року.

Активация Windows

Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Додаток Г

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції, розрахунок яких передбачено Інструкцією №368 та Положенням №290 станом на 01.11.2021

(у редакції Постанови Правління НБУ від 02.12.2019 №144)

(Відповідно до діючих вимог, звітна форма формується на підставі щоденного файлу 01X. Фінансові показники в файлі 01X надаються до проведення коригуючих проводок за попередній місяць)

Найменування банку	Н1, тис. грн	Н2	Н3	Н6	Н7	Н8	Н9	Н11	Н12	Л13-1 *	Л13-2	LCR _{гв}	LCR _{гв}	NSF
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Т КБ "ПРИВАТБАНК"	43 029 104	28,58	14,30	91,51	7,34	0,00	0,09	0,01	0,02	78,0588	0,7080	253,5190	255,8907	152,1

Банком підписана угода з НБУ №152 від 12.04.2018 (із змінами) про затвердження графіку приведення показників лімітів валютної позиції (Л13-1) до нормативних вимог

олова Правління Банку

оловний бухгалтер

ик. Бублик О.М.

Г.Бюш

В.В. Ярмоленко

Додаток Д

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529